

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Теоретико-методологічні та практичні аспекти облікового
супроводження та аудит поточних зобов'язань сільськогосподарського
підприємства**

Виконала:

Тебенко Юлія Михайлівна
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Назаренко Олександр Володимирович
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Приходько Ігор Павлович
д. держ. упр., професор, завідувач кафедри
обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою
Дніпровського державного
аграрно-економічного університету

Суми – 2023

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 02 » грудня

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2021 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Тебенко Юлії Михайлівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико-методологічні та практичні аспекти облікового супроводження та аудит поточних зобов'язань сільськогосподарського підприємства.

2. База практичного дослідження:

ПСП «Прогрес» Сновського району, Чернігівської області

керівник роботи **Назаренко Олександр Володимирович, д.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

04.05. 2022 р. № 498-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 13 березня 2023 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та

установчі документи, фінансова, статистична та податкова звітність, законодавчо -

нормативні акти з питань обліку, оподаткування, формування показників звітності,

монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних

конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку, аналізу, оподаткування

та аудиту поточних зобов'язань сільськогосподарських підприємств.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Дослідити теоретико-методичні основи обліку та аудиту поточних зобов'язань

сільськогосподарського підприємства;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику сільськогосподарського

підприємства; розкрити особливості механізму обліку і аудиту поточних зобов'язань

сільськогосподарського підприємства;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і аудиту поточних зобов'язань

досліджуваного сільськогосподарського підприємства; сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

«02» грудня 2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	грудень 2021 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	січень - березень 2022 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	квітень-серпень 2022 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - листопад 2022 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	грудень 2022 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	лютий 2023 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	28.02-05.03 2023 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	05-09 березня 2023 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	9-13 березня 2023 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	13-16 березня 2023 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	17 березня 2023 р.	

Здобувач вищої освіти за
другим (магістерським) рівнем

_____ Тебенко Ю.М.

Керівник роботи

_____ Назаренко О.В.

Перевірку на автентичність проведено.

_____ Баранік Н.М.

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

Гарант освітньої програми

_____ Назаренко І.М.

Декан факультету економіки і менеджменту

_____ Лищенко М.О.

АНОТАЦІЯ

Тебенко Ю.М. Теоретико-методологічні та практичні аспекти облікового супроводження та аудит поточних зобов'язань сільськогосподарського підприємства.

Кваліфікаційна робота для здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». Сумський національний аграрний університет, Суми, 2023.

Кваліфікаційна робота представляє інформаційні методики обліку, аудиту зобов'язань, їх організаційні положення бухгалтерського обліку, ґрунтову оцінку поточних зобов'язань, відображує теоретичні та практичні аспекти розвитку обліку та аудиту поточних зобов'язань сільськогосподарських підприємств.

Теоретична частина кваліфікаційної роботи сформована за допомогою системного осмислення законодавчих та нормативних актів України з питань облікового супроводження та аудиту поточних зобов'язань; наукових розробок економістів з бухгалтерського обліку та аудиту поточних зобов'язань; статистичних, аналітичних та облікових даних досліджуваного підприємства; публікацій у фахових виданнях, матеріалів науково-практичних конференцій та семінарів з обліку та аудиту поточних зобов'язань.

Перший розділ кваліфікаційної роботи розкриває теоретико-методологічні аспекти облікового супроводження та аудиту поточних зобов'язань, зокрема розглянуто економічну сутність та особливості формування поточних зобов'язань, нормативно-правові засади обліку і аудиту поточних зобов'язань та теоретико-методологічні аспекти обліку і аудиту поточних зобов'язань.

У другому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто облікове відображення та аудит поточних зобов'язань у ПСП «Прогрес», детально розкрито організаційно-економічну характеристику досліджуваного підприємства, відображено організацію обліку поточних зобов'язань в умовах функціонування даного суб'єкта, представлені особливості внутрішнього контролю поточних зобов'язань ПСП «Прогрес»..

У третьому розділі роботи запропоновано шляхи вдосконалення облікового супроводження і аудиту поточних зобов'язань ПСП «Прогрес», а саме: впроваджені окремі елементи облікової політики щодо відображення в обліку поточних зобов'язань; запропоновані шляхи вдосконалення аудиту операцій підприємства та обліку поточних зобов'язань.

На основі отриманих результатів дослідження зроблено ґрунтовні висновки.

Основні результати проведеного дослідження полягають в розробці структури організації облікової політики, яка є окремим елементом і включає 4 рівні (управлінський, технічний методологічний, організаційний рівні); впроваджені рекомендації та змін до статей балансу досліджуваного підприємства; застосуванні пропозицій щодо повного переходу на автоматизовану систему обліку, а саме використовувати програмний продукт "BAS Бухгалтерія"; впровадженні розробленого тесту внутрішнього контролю досліджуваного підприємства для вдосконалення аудиту; розробці пропозицій для застосування автоматизованого аудиту при перевірці досліджуваного підприємства. В результаті узагальнені чинники, що впливають на формування облікової політики поточних зобов'язань сільськогосподарських підприємств, розглянуто складові облікової політики та основні етапи формування її положень, систематизовано принципи формування і ключові елементи облікової політики поточних зобов'язань, окреслено причини зміни облікової політики і їх відображення.

Ключові слова: облік, аудит, поточні зобов'язання, кредиторська заборгованість, автоматизована система обліку, баланс, фінансова звітність.

ABSTRACT

Tebenko J.M. Theoretical, methodological and practical aspects of accounting support and audit of current liabilities of an agricultural enterprise. - Manuscript

Qualification work for obtaining the Master's degree in the specialty 071 "Accounting and taxation". Sumy National Agrarian University, Sumy, 2023.

The qualification work presents the informational methods of accounting and audit of liabilities, their organizational regulations of accounting, thorough assessment of current liabilities, reflects theoretical and practical aspects of the development of accounting and auditing of current liabilities of agricultural enterprises.

The theoretical part of the qualification work is formed with the help of a systematic understanding of legislative and regulatory acts of Ukraine on accounting support and auditing of current liabilities; scientific developments of economists in accounting and auditing of current liabilities; statistical, analytical and accounting data of the investigated enterprise; publications in professional publications, materials of scientific and practical conferences and seminars on accounting and auditing of current liabilities.

The first section of the qualification work reveals the theoretical and methodological aspects of accounting support and auditing of current liabilities, in particular, the economic essence and features of the formation of current liabilities, the regulatory and legal principles of accounting and auditing of current liabilities and the theoretical and methodological aspects of accounting and auditing of current liabilities are considered obligations

In the second section of the qualification work, the accounting display and audit of current liabilities in PSP "Progress" is considered, the organizational and economic characteristics of the investigated enterprise are disclosed in detail, the organization of accounting for current liabilities in the conditions of the operation of this entity is reflected, the features of internal control of current liabilities are presented "Yazan" PSP "Progress".

In the third section of the work, ways to improve the accounting support and audit of current liabilities of PSP "Progres" are proposed, namely: separate elements of the accounting policy regarding the reflection of current liabilities in the accounting have been implemented; proposed ways of improving the audit of the company's operations and the accounting of current liabilities.

Based on the results of the study, sound conclusions were made.

The main results of the conducted research consist in the development of the structure of the accounting policy organization, which is a separate element and includes 4 levels (management, technical methodological, organizational levels); implemented recommendations and changes to the articles of the balance sheet of the investigated enterprise; application of proposals for a complete transition to an automated accounting system, namely to use the "BAS Accounting" software product; implementation of the developed test of the internal control of the investigated enterprise to improve the audit; development of proposals for the use of automated audit in the inspection of the investigated enterprise. As a result, the factors affecting the formation of the accounting policy of current liabilities of agricultural enterprises are summarized, the components of the accounting policy and the main stages of the formation of its provisions are considered, the principles of formation and key elements of the accounting policy of current liabilities are systematized, the reasons for changing the accounting policy and their reflection are outlined .

Keywords: accounting, audit, current liabilities, accounts payable, automated accounting system, balance, financial reporting.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	13
1.1 Економічна сутність та особливості формування поточних зобов'язань	13
1.2 Нормативно-правові засади обліку і аудиту поточних зобов'язань	19
1.3 Теоретико-методологічні аспекти обліку і аудиту поточних зобов'язань	23
РОЗДІЛ 2 ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ТА АУДИТ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ПСП «ПРОГРЕС»	31
2.1 Організаційно-економічна характеристика досліджуваного суб'єкта господарювання	31
2.2 Організація обліку поточних зобов'язань в умовах функціонування досліджуваного господарюючого суб'єкта	40
2.3 Особливості внутрішнього контролю поточних зобов'язань базового підприємства	51
РОЗДІЛ 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ І АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	59
3.1 Розробка окремих елементів облікової політики щодо відображення в обліку поточних зобов'язань	59
3.2 Шляхи вдосконалення обліку поточних зобов'язань в ПСП «Прогрес»	65
3.3 Шляхи вдосконалення аудиту операцій підприємства щодо поточних зобов'язань	71
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	81
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день дуже поширеною є підприємницька діяльність. Відповідно, підприємництво – самостійна діяльність з виробництва власної продукції, послуг, робіт тощо, яка виконується на власний ризик фізичними та юридичними особами, задля отримання максимального заробітку.

В умовах нашої держави, найпоширеніші підприємства являють собою аграрний сектор. При тому, здійснення підприємницької діяльності в аграрному секторі має свої особливості, оскільки існує ряд природніх факторів, які впливають на економіку підприємства. За несприятливих умов, підприємство змушене залучати фінансові кошти із зовнішніх джерел. Залучення коштів із зовнішніх джерел утворюють поточні зобов'язання підприємства. Залучення вищезазначених коштів, дає змогу підприємству розширювати господарську діяльність, збільшуючи прибутковість, що в свою чергу призводить до зростання власного капіталу. Але неконтрольований ріст зобов'язань призводить до втрати фінансової стійкості підприємства та платоспроможності.

Поточні зобов'язання здійснюють значний вплив на фінансові стійкість підприємства, тому потребують ефективного та дисциплінованого бухгалтерського обліку і аудиту. Перед бухгалтером постають питання щодо недопущення прострочення термінів погашення, правильне відображення достовірної інформації в системі бухгалтерського обліку, втілення контролю за обліком та аудитом поточних зобов'язань підприємства.

Дослідженням аспектів обліку і аудиту поточних зобов'язань займалися такі вчені: Батрак М. В. [1], Бержанір І. А. [3, 4], Бутинець Т.А. [9], Камінський С. І. [16], Кесарчук Г. С., Ларсон Керміт Д., Уайльд Джон Дж., Чіапетта Бар [23], Литвиненко Н.О. [24], Назарова І.Я. [29], Оменіцька І. Я. [30], Островерха Р.Е. [32], Орлов І.В. [31], Сафарова А. [44], Подоля Г.В. [36], Чернікова І. Б. [50], Травінська С. І. [37] та ін.

Дослідження вищезазначених вчених є дуже ґрунтовними та розкривають більшість питань пов'язаних з обліком поточних зобов'язань підприємства. Незважаючи на це, залишились недостатньо розроблені загальні підходи оцінки окремих видів зобов'язань, недостатньо досліджена методика аудиту заборгованості.

Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямків науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету з теми «Теоретичні, методологічні та практичні аспекти трансформації формування та аудиту обліково-звітної компоненти управління підприємств (установ, організацій) в транспарентних умовах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0122U001378).

Мета та завдання дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в інформаційному представленні методики обліку зобов'язань та організаційних положень бухгалтерського обліку, ґрунтовій оцінці поточних зобов'язань сільськогосподарського підприємства, розробці та представленні шляхів вдосконалення обліку поточних зобов'язань, розробці шляхів вдосконалення аудиту операцій підприємства щодо поточних зобов'язань.

Для досягнення вищезазначеної мети магістерської роботи, нами було визначено наступні завдання:

- дослідити теоретико-методичні основи обліку та аудиту поточних зобов'язань сільськогосподарського підприємства;
- визначити нормативно-правові засади обліку та аудиту поточних зобов'язань, представити теоретико-методологічні аспекти їх обліку та аудиту;
- розкрити особливості механізму обліку і внутрішнього контролю поточних зобов'язань сільськогосподарського підприємства;
- розробити окремі елементи облікової політики щодо відображення в обліку поточних зобов'язань;
- надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і аудиту поточних зобов'язань досліджуваного сільськогосподарського підприємства.

Об'єкт дослідження. Діяльність досліджуваного підприємства, особливості виникнення та погашення зобов'язань.

Предмет дослідження. Сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку та аудиту поточних зобов'язань сільськогосподарських підприємств за сучасних умов господарювання.

Методи дослідження. Для досягнення вищезазначених завдань та мети кваліфікаційної роботи ми застосували спеціальні методи досліджень, а саме: методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, методи асоціацій та аналогій, порівняльного аналізу, графічні та схематичні методи, вивчення господарських операцій, евристичний метод оцінки та контролю. Здійснювали обробку інформації за допомогою програмного забезпечення Excel.

Теоретична частина кваліфікаційної роботи сформована за допомогою системного осмислення законодавчих та нормативних актів України з питань облікового супроводження та аудиту поточних зобов'язань; наукових розробок економістів з бухгалтерського обліку та аудиту поточних зобов'язань; статистичних, аналітичних та облікових даних досліджуваного підприємства; публікацій у фахових виданнях, матеріалів науково-практичних конференцій та семінарів з обліку та аудиту поточних зобов'язань.

Інформаційною базою дослідження є первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична та податкова звітність, законодавчо-нормативні акти з питань обліку, оподаткування, формування показників звітності, монографії, фахові наукові статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку, аналізу, оподаткування та аудиту поточних зобов'язань сільськогосподарських підприємств.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна проведеного дослідження полягає у вдосконаленні облікового супроводження і аудиту поточних зобов'язань, а саме: розробці окремих елементів облікової політики

щодо відображення в обліку поточних зобов'язань; впровадженні дієвих шляхів для вдосконалення обліку та аудиту операцій підприємства щодо поточних зобов'язань.

В результаті проведеного дослідження були сформульовані положення, які відзначаються науковою новизною:

- визначено теоретико-методичні основи обліку та аудиту поточних зобов'язань сільськогосподарського підприємства;
- розкрито нормативно-правові засади обліку та аудиту поточних зобов'язань;
- наведено організаційно-економічну характеристику сільськогосподарського підприємства;
- розкрито особливості механізму обліку і внутрішнього контролю поточних зобов'язань сільськогосподарського підприємства;
- розроблено структуру організації облікової політики, яка є окремим елементом і включає 4 рівні: управлінський, технічний методологічний, організаційний рівні.
- запропоновано рекомендації та зміни до статей балансу досліджуваного підприємства;
- висунуто пропозиції щодо повного переходу на автоматизовану систему обліку, а саме використовувати програмний продукт "BAS Бухгалтерія";
- запропоновано тест внутрішнього контролю для вдосконалення процедури аудиту досліджуваного підприємства;
- надано пропозиції для застосування автоматизованого аудиту при перевірці досліджуваного підприємства.

Апробація результатів дослідження. Основі положення та висновки роботи доповідалися, обговорювалися і отримали позитивну оцінку на двох Науково-практичних конференціях: Особливості аудиту поточних зобов'язань підприємства. Всеукраїнській науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін» (м. Полтава, 27 жовтня 2022 р.), Класифікація поточних зобов'язань для цілей обліку об'єктів

господарювання. Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (м. Суми, 22 листопада 2022 р).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Обсяг та структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел обсягом 54 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 87 сторінок комп'ютерного тексту, основний зміст викладено на 72 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 17 рисунків, та 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

1.1 Економічна сутність та особливості формування поточних зобов'язань

В межах проведеного дослідження було розкрито, що за теперішніх умов здійснення підприємництва існує колосальна потреба використовувати позиковий капітал підприємства паралельно з власним. Необхідно в першу чергу враховувати, що у випадку заохочення капіталу з сторонніх джерел у підприємства виникають зобов'язання до зовнішнього суб'єкта. Розглядаючи ситуацію більш детально, ми прийшли до логічного підсумку, що існують обставини, за яких наявність зобов'язань на підприємстві є звичайною практикою, оскільки вони є складовим елементом взаємовідношень між учасниками правовідносин в підприємницькій діяльності.

Для розуміння значимості поточних зобов'язань, почнемо з визначення його терміну. Заради досягнення заданої мети, потрібно правильно визначити термін «поточні зобов'язання» та розкрити цього більш детально. Точне відтворення заборгованості в системі бухгалтерської звітності та подальший їх облік залежить від правильного розуміння сутості поточних зобов'язань.

В історії судження про термін «зобов'язання» формувалось декілька століть, яке з часом змінювалось та вдосконалювалось. На протязі XV – XX ст. починають формуватися юридичний та економічний напрями системи облікового супроводження. В XVIII ст зародилось юридичне тлумачення зобов'язань, а в XIX ст.- економічне [6].

Варто відмітити, що багато вчених приділило увагу вивченню терміну «поточні зобов'язання» та їх значимості в складовій трирівневій системі бухгалтерського обліку підприємства. Наведемо приклади, із закордонних

науковців які працювали над даною темою є: Б. Чіапетта, Джон Дж. Уайльд, Керміт Д. Ларсон [23]. В своїх працях вони зазначають, що поточні зобов'язання, можливо, будуть погашені підприємством упродовж одного року, але, у випадку коли операційний цикл перевищує термін одного року, то на протязі цього строку можуть бути сплачені дані зобов'язання (таблиця 1.1).

Дослідженням та опрацюванням теоретичних та методологічних основ поточних зобов'язань займалися наступні знавці: О.В. Соловйова, А.М. Поддєрьогін, В.В. Качалин, Л.Д. Буряк, Н.В. Чебанова, С. І. Травінська.

У таблиці 1.1 розкрито тлумачення поточних зобов'язань підприємства у законодавстві та наведеними науковцями.

Таблиця 1.1 – Формулювання терміну «поточні зобов'язання» за науковцями та законодавством

Автор/нормативний акт	Визначення
П(С)БО 11 «Зобов'язання»	Поточні зобов'язання – це ті зобов'язання, які упродовж операційного циклу підприємства будуть погашені, або необхідно сплатити в майбутньому протягом 12-ти місяців, розпочинаючи з дати балансу.
Б. Чіапетта, Джон Дж. Уайльд, Керміт Д. Ларсон	Поточні зобов'язання – це певні зобов'язання, які на протязі одного року мають бути погашеними, але у випадку коли операційний цикл складає більше одного року, то їх можуть сплатити упродовж цього періоду.
В.В. Качалин	Поточні зобов'язання – це зобов'язання, які сплачуються за допомогою поточних активів підприємства, або рефінансуються за рахунок приймання інших поточних зобов'язань.
О.В. Соловйов	Поточні зобов'язання – це певні нараховані суми, які за необхідності використовуються для погашення витрат на протязі року за відомими обставинами, а їх величина може варіюватись та може бути оцінена приблизно.
Н.В. Чебанова	Поточні зобов'язання – це певні вимоги до підприємства від зовнішніх учасників підприємництва на отримання грошей, надання послуг або товарів.
А.М. Поддєрьогін та Л.Д. Буряк	Поточні зобов'язання – це зобов'язання, які є складовим елементом капіталу підприємства, що представляє вимоги до підприємства від юридичних та фізичних осіб щодо оплати послуг, товарів та продукції.

Джерело: узагальнено автором на підставі [20].

Виходячи з таблиці 1.1 ми бачимо, що глибокі теоретичні дослідження вищезазначених вчених мають деяку розбіжність у формування терміну «поточні зобов'язання». Підсумовуючи, ми визначили, що наразі дуже важко виділити

єдиний, неподільний підхід для визначення поняття «поточні зобов'язання». Наша думка зводиться до того, що найзмістовніше інтерпретують суть, ідею, функції та призначення поточних зобов'язань це П(С)БО 11 «Зобов'язання» [41]. Тобто, поточні зобов'язання – це ті зобов'язання, які упродовж операційного циклу підприємства будуть погашені, або необхідно сплатити в майбутньому протягом 12-ти місяців, розпочинаючи з дати балансу. [41].

Розглянемо сутність поточних зобов'язань економічного боку. Власне кажучи, зобов'язання організації позначаються як статті за його доходами перед контрагентами, проте зобов'язання утворені у контрагентів перед організацією розглядаються як статті за його витратами [10]. Таким чином, поточні зобов'язання з'являються у зв'язку наявних боргів підприємства, які були спричинені минулими операціями чи подіями для виконання майбутніх операцій..

Особливо варто зауважити, що поточні зобов'язання визначають за наступними ознаками:

- визначенням строком для погашення заборгованості;
- формулюванням винагороди за користування ресурсами;
- наявністю порушень або санкцій зобов'язання за певними договорами (терміни, суми погашення);
- відповідність до конкретних економічних ресурсів (в залежності, від положень договору, повернення підлягають ресурси або грошовий еквівалент);
- адресність (всі ресурси можуть бути повернуті позикодавцю або іншій особі, лише за дорученням позикодавця) [41].

Найбільш суттєво зауважимо, що виділення певних типів зобов'язань за сумісними кваліфікаційними ознаками потрібно для надавання облікових відомостей для користувачів, з метою розроблення стратегії росту в майбутньому, заради отримання максимального доходу .

П(С)БО 11 «Зобов'язання» це головний нормативний документ в Україні, який регламентує систематизацію поточних зобов'язань та визначає їх

класифікацію. На рисунку 1.1. зображено види поточних зобов'язань відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання, дані сформовані на основі джерела [41].

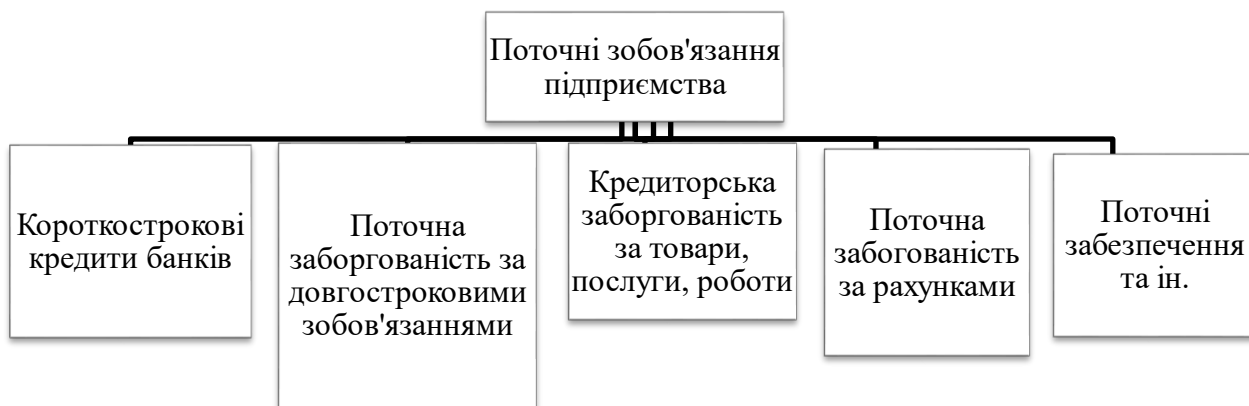

Рисунок 1.1 – Види поточних зобов'язань в розрізі класифікації згідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання»

Джерело: узагальнено автором на підставі [41]

Варто зазначити, на сьогодні наукова література виділяє досить широкий діапазон систематизації поточних зобов'язань. Провівши дослідження зобов'язань за кваліфікаційними ознаками в економічно-науковій літературі, нами були складені основні критерії їх класифікації за видами (таблиця 1.2). Висунута систематизація поточних зобов'язань допомагає уникати вузького тлумачення та неточностей при відображенні відомостей про поточні зобов'язання в звітності.

Таблиця 1.2 – Характеристика поточних зобов'язань в залежності від класифікаційних ознак та виду поточних зобов'язань

№	Класифікаційна ознака	Вид поточних зобов'язань	Характеристика
1	2	3	4
1.	Співвідношення прав та обов'язків	Односторонні	У випадку коли одна сторона має право а інша обов'язок
		Взаємні	У випадку, коли одна сторона надає товар або послугу, а інша зобов'язана його сплатити
2.	Час виникнення	Теперішні	Ті, які є результатом операцій подій, які відбулися в минулому
		Майбутні	Ті, які формулюються в результаті рішення керівництва набути активи в майбутньому

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
3.	Спосіб погашення	Монетарні	Показують суму коштів, які підлягають сплаті кредиторам
		Немонетарні	Зобов'язання надати послуги або поставити товари певної кількості та якості
4.	Вартість	Відсоткові	Певна ставка, яку сплачує зобов'язане підприємства за надані кошти
		Безвідсоткові	Надання послуги, товарів, коштів без додаткової плати
5.	Вид діяльності	Операційні	Зобов'язання, що утворюються в результаті операційної діяльності
		Фінансові	Зобов'язання, що з'являються в результаті фінансової діяльності
		в наслідок іншого виду діяльності	Зобов'язання, що виникають в результаті іншого виду діяльності
6.	Можливість оцінки	Фактичні	Є результатом договірних відносин, суму яких можна оцінити досить точно.
		Оціночні	Сума оцінних зобов'язань не може бути визначена до настання визначеної дати.
7.	Складність погашення	Прості	Можуть бути погашені за допомогою одного платежа
		Складні	Включає первинне зобов'язання, за яким нараховується набір вторинних зобов'язань

Джерело: узагальнено автором на підставі [41]

Більшість науковців дотримуються наведених в таблиці 1.2 кваліфікаційних критеріїв, але не за всіма ознаками.

Здійснюючи загальний аналіз характеристики поточних зобов'язань підприємства, ми визначили, що дані зобов'язання необхідні для повного розуміння та здійснення аудиту в обліковій політиці та інформаційній системі. При застосуванні довгострокових стратегічних заходів та прогресивному прийнятті рішень з метою розвитку господарюючого суб'єкта в майбутньому, зобов'язання відіграють ключову роль. При створенні раціональної, доцільної організації обліку поточних зобов'язань, слід враховувати показники які впливають на ліквідність підприємства, кредитоспроможність та стійкість.

Розглянемо особливості утворення поточних зобов'язань на підприємстві. Методологічна база та особливості утворення зобов'язань описуються в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [28].

Виходячи з даної інформації, можна зазначити що успішне формування та відображення поточних зобов'язань на підприємстві залежить від дійової організації обліку та аудиту підприємства. Для того щоб відображати достовірну інформацію у фінансовій звітності підприємства, потрібно визначити і встановити порядок відтворення в обліку основних положень та інформації від сторонніх та внутрішніх користувачів. За таких умов бухгалтерський облік та аудит поточних зобов'язань повинен забезпечити наступні операції:

- всі проведені розрахунки повинні обов'язково документуватися;
- своєчасно та повністю відтворювати дані первинного обліку в реєстрах;
- відображувати тільки правдиву інформацію у фінансовій звітності підприємства та у відповідних примітках до неї.

Аудит поточних зобов'язань має надавати безперервний контроль за додержанням термінів оплати рахунків постачальників, працівникам оплату праці, органам соціального страхування, погашення позик та їх відсотків та ін.

Допущення несвоєчасної оплаті боргів, призводить до притягування до руху коштів, які відносять до інших підприємств або бюджетів, що може призвести до адміністративних, кримінальних покарань або фінансових санкцій керівника та бухгалтера підприємства. Тому, від старту діяльності підприємства слід приділити увагу питанню з дотриманням фінансової дисципліни, тобто організувати своєчасну оплату рахунків за поточними зобов'язаннями та убезпечити належне отримання коштів за надані послуги або реалізовану продукцію. [18].

Таким чином, з економічної точки зору зміст поточних зобов'язань за провідними цілями обліку відіграє велику роль при формуванні ефективного управління підприємства, з головною ціллю отримання якнайбільшого прибутку. Особливості утворення поточних зобов'язань в обліку вимагають новітніх досліджень та шляхів вдосконалення. Згідно національних стандартів, існує потреба розробки та впровадження комбінованого підходу з наданням значення специфіки поточних зобов'язань. Нові ознаки кваліфікації поточних зобов'язань будуть виникати в процесі утворення сучасних форм підприємницької діяльності та стануть підґрунтям для проведення подальших наукових досліджень.

1.2 Нормативно-правові засади обліку і аудиту поточних зобов'язань

Сучасні умови не дають нам уявити збалансовану діяльність системи аудиту та бухгалтерського обліку належного забезпечення нормативно-правових засад. Нормативне регулювання забезпечує впорядкування відносин за нормативно-правовими актами, а правове регулювання – це інструмент, який покликаний упорядковувати дані відносини, при цьому забезпечуючи реалізацію вигодів суб'єктів [41].

Насамперед, нормативно-правові засади формуються протягом тривалого періоду і на сьогодні знаходяться в ході постійних змін. До чинників які впливають на безупинний процес змін можна віднести: соціальні, економічні, інтеграційні, політичні та ін.

Нормативні засади облікового супроводження та аудиту поточних зобов'язань підприємства реалізуються за допомогою чотирьох рівнів (рисунок 1.2.)

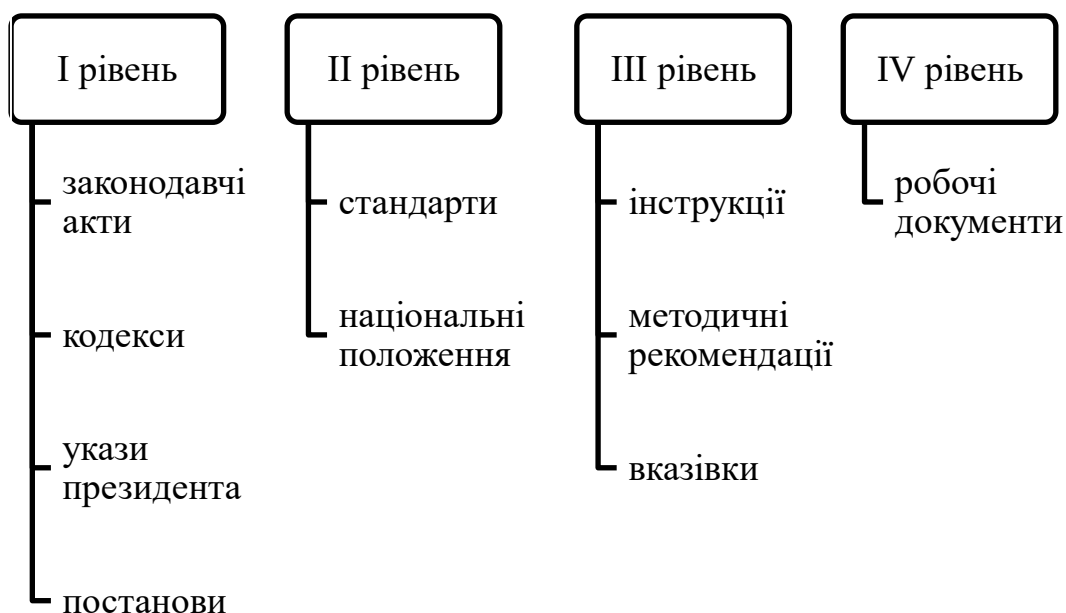

Рисунок 1.2 - Рівні регулювання поточних зобов'язань за нормативними засадами

Джерело: узагальнено автором на підставі [37]

В Україні фундаментальним законом який регулює нормативно-правові положення організації обліку і аудиту є Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [37]. Структура даного закону налічує п'ять розділів:

- I розділ «Загальні положення»;
- II розділ «Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності»;
- III розділ «Організація та ведення бухгалтерського обліку»;
- IV розділ «Фінансова звітність»;
- V розділ «Прикінцеві положення».

При дослідженні наукової літератури нормативно-правових засад, визначено, що дані акти відповідають шістьом рівням регулювання (рисунок 1.3).

Розглянемо за якими принципами здійснюється організація облікового супроводження та аудиту в фінансовій звітності підприємства.

По-перше, один з головних принципів є абсолютне відображення. Зміст даного принципу полягає в повному висвітленні інформації в фінансовій звітності про можливі та фактичні наслідки операцій господарювання, які в свою чергу можуть позначитись на прийнятті рішень.

По-друге, послідовність значно впливає на організацію бухгалтерського обліку. Тобто, постійне, стає використання вибраного принципу обліку і аудиту підприємства. Його заміна допустима лише у випадках які визначають МСФЗ, але лише за умови повного розкриття та обґрунтування у фінансовій звітності підприємства.

По-третє, наявність автономності особливо позначається на обліковій політиці підприємства. Оскільки, кожний господарюючий суб'єкт вважається юридичною особою (відділені від власників), при цьому зобов'язання та майно власників можуть не відтворюватись у фінансовій звітності підприємства.

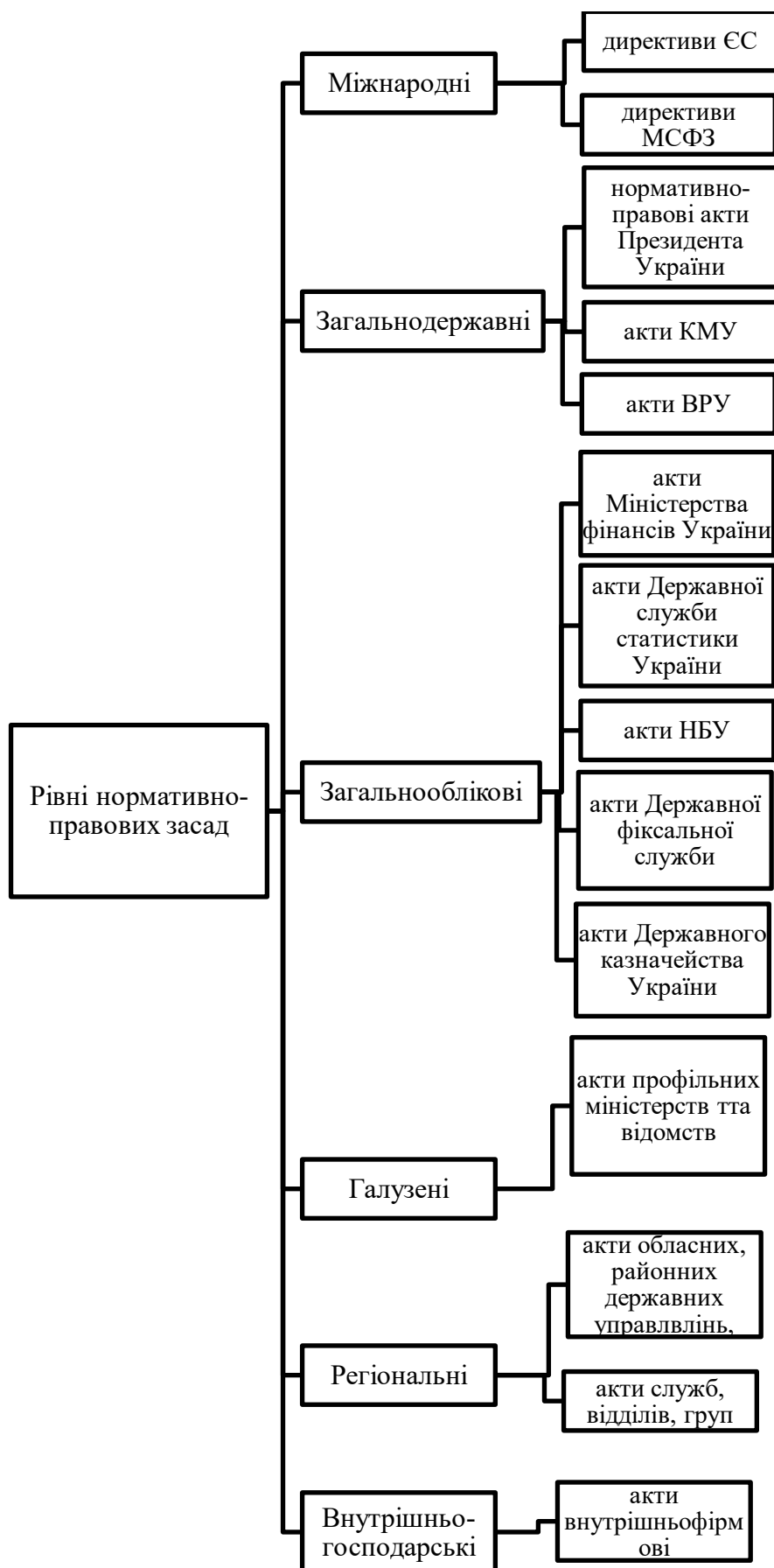

Рисунок 1.3 - Рівні нормативно-правових засад обліку і аудиту

Джерело: узагальнено автором на підставі [37]

По-четверте, на підприємстві має застосовуватись єдина грошова величина, за якого здійснюються всі господарські операції та проводиться їх узагальнення та вимірювання. До інших принципів належить безперервність, переважання сутності над формою та решта принципів які зазначаються в МСФЗ у державному відділі в залежності наведених стандартів, що застосовуються підприємством [26].

Нормативне та правове регулювання поточних зобов'язань здійснюється згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» з усіма замінами та доповненнями, Господарським та цивільним кодексом [12], МСФЗ 13 «Подання поточних активів та поточних зобов'язань» [27].

Згідно з П(С)БО 11 «Зобов'язання», поточні зобов'язання містять наступну кваліфікацію:

- визначають короткострокові кредити банків;
- формують кредиторську заборгованість за товари, послуги та роботи;
- за короткостроковими векселями виданими;
- існує заборгованість за рахунками;
- відображують поточні забезпечення та ін.

На підставі Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» регулюється облікове супроводження і аудит поточних зобов'язань на міжнародному рівні.

Наказ про облікову політику містить установленні норми для обліку поточних зобов'язань підприємства, зокрема, особливості розкриття, оцінки інформації.

Наявність поточних зобов'язань підприємства є причиною перевірки аудитором. Аудитори проводять незалежну та професійну перевірку підприємств. Згідно з Господарським кодексом України, в якому зазначено, що слід щорічно притягати до перевірки підприємства аудитора, задля доказу достовірності фінансової звітності.

На сьогодні, регулювання аудиторської діяльності поточних зобов'язнь проводиться згідно англо-американським підходом. Відповідно Радська В.В. та Петракова Я.В. вважали, що кожна держава самостійно встановлює вимоги до проведення аудиту, в той час методку визначають підприємства.

В Україні регулювання аудиту здійснюється наступними нормативно-правовими документами а саме за: Господарським та Цивільним кодексами України, Конституцією України, указами Президента України, Законами Верховної Ради України, постановами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами міністерств, відомств та Аудиторської Палати України.

На основі вищезазначених документів розкривається багаторівнева структура нормативно-правового регулювання аудиту поточних зобов'язань.

Таким чином, на підставі юридичної основи правової регуляції, встановленими правилами, відповідними стандартами та нормами для організації та проведення аудиторської перевірки здійснюється аудит поточних зобов'язань.

1.3. Теоретико-методологічні аспекти обліку і аудиту поточних зобов'язань

Найбільш суттєво варто зауважити, що облікове супроводження та аудит поточних зобов'язань підприємства виконує одну з головних ролей при формуванні відповідної організації бухгалтерського обліку. Теоретико-методологічні аспекти облікового супроводження і аудиту поточних зобов'язань підприємств встановлюють отримання достовірної звітності фінансів та інформації підприємства про поточні зобов'язання як для сторонніх, так і для внутрішніх користувачів. Ключові принципи теоретико-методологічного напрямку обліку та аудиту, установлюють систему їх зображення в обліку [41].

Без сумніву можна стверджувати, що одне з важливих значень в організації бухгалтерського обліку надається саме аудиту поточних зобов'язань підприємства. Оскільки, облік поточних зобов'язань має безупинно забезпечувати

контроль за дотриманням термінів оплати рахунків та вчасні розрахунки з оплати праці, бюджетом, погашення позик та інше.

Невчасний платіж за боргами та поточними зобов'язаннями підприємства призводить до притягнення коштів з інших підприємств або їх бюджетів. В свою чергу, такі дії призводять до фінансових санкцій або кримінальних злочинів підприємства, головного бухгалтера та керівника підприємства. Тому, правильна, доцільна та ефективна організація обліку поточних зобов'язань підприємства потребує суворої дисципліни. При цьому, сувора фінансова дисципліна сприятиме раціональній та ефективній організації обліку і аудиту зобов'язань. Ефективність полягає у своєчасній оплаті короткострокових зобов'язань, зменшення розміру боргу, здійснення зобов'язання перед кредитами.

Інформація про облік поточних зобов'язань підприємства описується в наступних джерелах: наказ про облікову політику; первинні документи; певні облікові реєстри (вони необхідні для відображення достовірної інформації про поточні зобов'язання); довідки та акти первинних перевірок та відповідна звітність.

В бухгалтерському обліку поточних зобов'язань підприємства певну роль виконують первинні документи. Згідно визначення, то первинний документ – основа, відповідно якого проводиться облік. Дане впоняття наводиться у наступних нормативних актах:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07. 1999 р. № 996-XIV[37].

2. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженому наказом Міністерства України від 24.05.1995.

Облікові реєстри підприємства це відомості, книги, журнали тощо, які мають певний формат (електронні, паперові), при цьому виконують функцію системного збільшення, певного об'єднання та підсумку інформації для первинних документів.

Аспекти обліку і аудиту поточних зобов'язань підприємства є невіддільною частиною обліку, оскільки, поточні зобов'язання здійснюють чималий вплив на

фінансовий стан та ліквідність підприємства. Саме за сумою погашення відтворюються поточні зобов'язання в балансі підприємства [49].

З метою доцільності організації обліку поточних зобов'язань на підприємстві необхідно виділити основні етапи обліку на яких відбувається головні облікові процеси та окреслити певний вектор напрямку, наразі ми маємо три етапи:

- Первинний облік – на цьому етапі проводиться документування, оцінка зобов'язань та формуються визначення.

- Поточний етап – це певний етап облікового процесу, на якому проводиться обробка первинної документації, здійснюється реєстрація в регістрах обліку – машинних документа, книгах, журналах та відомостях.

- Підсумковий етап облікового процесу полягає в тому, вся інформація що є в журналах та відомостях групується в головній книзі, вже там вона проходить систематизацію на синтетичних рахунках.

Облік поточних зобов'язань на підприємстві включає в себе оптимальну організацію обліку з кредиторами, тобто своєчасність проведення розрахунків з ними. З цією метою, бухгалтерія складає певні графіки-календарі різної форми. Головний бухгалтер підприємства займається організацією роботи зі складання графіка документообігу. Саме вищезазначені дії унеможлиблює виникненню порушень, які пов'язані з недотриманням термінів оплати певних видів платежів.

Вся стадія функціонування документа від моменту створення і до передачі в архів поділена на такі етапи:

- 1) створення документу: зазначається відповідальний і строк створення;
- 2) перевірка документу: вказується відповідальний підрозділ за строк перевірки;
- 3) затвердження документу: визначається особа яка має право затверджувати даний документ протягом відповідного строку;
- 4) відображення даних у регістрах бухгалтерського обліку: передбачається конкретний виконавець і допустимі строки виконання;

5) передача документів в архів відбувається працівником із обліку основних засобів через встановлений термін.

Ще одніє значущою частиною бухгалтерського обліку поточних зобов'язань на підприємстві є правильна та якісна оцінка господарських засобів, результатів їх діяльності та джерел створення. На ефективне управління підприємства впливає оцінка поточних зобов'язань, достовірні дані про ресурси які наявні та правдива звітність.

Оцінка зобов'язань підприємства відбувається за певною сумою коштів, яка є необхідною для погашення борку, якщо беручи до уваги ринкові умови, то це певна вартість товарів і послуг які представлені.

Методи оцінки, за якими трактується складання звітності та формування принципів бухгалтерського обліку поточних зобов'язань виконують функцію запобігання або стримання завищеної оцінки доходів і активів та зниженню їх оцінки витрат зобов'язань та їх суб'єктів господарювання [43].

Найкращий метод який використовують задля досягнення мети правильної оцінки поточних зобов'язань повинен відображати реальну суму їх зобов'язань. Застосування методу безперервної оцінки зобов'язань підприємства, є велика ймовірність існування підприємства в майбутньому.

Всю інформацію про кредити та позики у Плані рахунків обліку містить рахунок 60 «Короткострокові позики». Раніше зазначений рахунок проводить бухгалтерський облік за національною та іноземними валютами за кредитами банків, термін погашення яких не більший одного року з дати балансу, та за певними позиками строк повернення яких минув.

Рахунок 60 «Короткострокові позики» складається з субрахунків зображених на таблиці 1.3. Відповідно, за структурою рахунків 60 «Короткострокові позики» можна обліковувати тільки короткострокові банківські кредити та прострочені позики [42].

Важливо зазначити, що на сьогоднішній день підприємство може залучати кошти не лише від банкових установ, а й інших фінансових установ. Але в системі бухгалтерського обліку не передбачають окремих бухгалтерських

рахунків для них. Однак, лише склад довгострокових зобов'язань передбачає окремі небанківські рахунки. Якщо говорити про поточні зобов'язання, то такі рахунки відсутні. Групування поточних зобов'язань з відповідністю до П(С)БО 11 та належності до них субрахунків або рахунків згідно до Плану рахунків.

Думка А.Т. Сафарової є доцільною і говорить про впровадження певних перемін до Інструкції про застосування Плану рахунків за часткою субрахунків 60 «Короткострокові позики»:

1. Внесення додаткового субрахунку з метою відображення обліку позик, які були отримані від небанківських установ. Це субрахунок 607 «Корткострокові позики у національній валюті» та субрахунок 608 «Короткострокові позики в іноземній валюті».

2. Вести субрахунок 609 « Розрахунки за кредитом-овердрафт» 60 [44].

Таблиця 1.3 – Класифікація поточних зобов'язань в Плані рахунків

Кредити банку	601 "Короткострокові кредити банків у національній валюті"
	602 "Короткострокові кредити банків в іноземній валюті"
	603 "Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті"
	604 "Відстрочені короткострокові кредити банків в іноземній валюті"
Поточна заборгованість з довгострокових зобов'язань	61 "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями"
Короткострокові векселі видані	62 "Короткострокові векселі видані"
Кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги	63 "Розрахунки з постачальниками й підрядниками"
Поточна заборгованість за розрахунками за отриманими авансами, за розрахунками з бюджетом і позабюджетними платежами, за розрахунками зі страхування, з оплати праці, з учасниками та за внутрішніми розрахунками	64 "Розрахунки по податках і платежах"
	65 "Розрахунки по страхуванню"
	66 "Розрахунки по оплаті праці"
	67 "Розрахунки з учасниками"
	681 "Розрахунки по авансах отриманим"
	682 "Внутрішні розрахунки"
Інші поточні зобов'язання	605 "Прострочені позики в національній валюті"
	606 "Прострочені позики в іноземній валюті"
	683 "Внутрішньогосподарські розрахунки"
	684 "Розрахунки по нарахованих відсотках"
	685 "Розрахунки з іншими кредиторами"

Джерело: узагальнено автором на підставі [41]

Теоритична основа аудиту поточних зобов'язань передбачає як якісне так і достовірне відображення поточних зобов'язань перед іншими суб'єктами в обліку методологічних засад, а також розкривають достовірну інформацію у фінансовій звітності підприємства.

Аудиторська перевірка поточних зобов'язань спрямована на визначення правдивості фінансової звітності, наявності інформації про зобов'язання, встановлення їх зловживань та помилок. Насправді, не існує єдиного стандарту, який би регулював аудит поточних зобов'язань, але певні фази для аудиторської перевірки регламентуються за Міжнародними стандартами.

Аудит поточних зобов'язань доречно почати з інвентаризації. Інвентаризаційна комісія здійснює перевірку активів та зобов'язань підприємства згідно Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань (наказ МФУ від 02.09.2014 №879) [28].

Розглянемо методи роботи які використовують при аудиті кредиторської заборгованості наведеної в таблиці 1.4.

Таблиця– 1.4. Методика аудиту кредиторської заборгованості

№	Поняття	Завдання
1	Наявність	- решта, яка залишається на рахунках 631, 632, 64, 65, 66, 685 та їх підтвердження
2	Зобов'язання та права	-затвердження права власності покупця на роботи, товари, послуги, отримані від постачальника. З метою підтвердження необхідно встановити документальне підтвердження: факту оплати праці, зобов'язань сторін, оприбуткування.
3	Повнота	- варто запевнитись про те, що всі зобов'язання достовірно відображені в бухгалтерському обліку на підставі статусних документів, кредитних угод; про те що всі рахунки підрядників і постачальників та інших кредиторів поточних зобов'язань є зареєстрованими.
4	Оцінювання вартості	- оцінка зобов'язань повноцінно залежить правомірності класифікації зобов'язань. Таким чином, поточні зобов'язання повинні відображатись в балансі за сумою погашення – не поточною сумою грошей з метою погашення даного зобов'язання. На позабалансових рахунках відображаються непередбачені зобов'язання за обліковою ціною.
5	Розкриття і подання	- визначає вірну класифікацію операцій та їх відтворення в фінансовій звітності підприємства. З метою затвердження цього твердження необхідно проаналізувати робочий план рахунків з кореспонденцією рахунків. Також необхідно перевірити курсові різниці за номінальною та монетарною заборгованістю, їх певні класифікації в іноземній валюті та строками погашення у балансі.

Джерело: узагальнено автором на підставі [26]

Даний підхід для розроблення методики аудиту кредиторської заборгованості дасть змогу аудиторам отримати певні аудиторські докази, сформулювати думку згідно повноти та якісної достовірної інформації про кредиторську заборгованість.

При аудиті поточних зобов'язань аудитори мають виконати наступні дії:

- здійснити оформлення виписки, яка буде вказувати реальну суму кредиторської заборгованості та подати кредиторам на погодження із замовником. В свою чергу в 10-ти денний термін з дня здобуття виписки підприємства-кредитори повинні підтвердити або заперечити наявну заборгованість;

- зобов'язувати надати платіжні та розрахункові документи за поставками після аудиту бухгалтерією безпосередньо невідфактурних поставок. Згідно постачальники повинні надати відповідні документи або підтвердити чи заперечити наявну заборгованість. За умов договору, у разі відсутності можливості надати документи, постачальник має повідомити про утворення таких обставин.

- після аудиту бухгалтерією безпосередньо невідфактурних поставок, зобов'язувати надати платіжні та розрахункові документи за цими поставками, якщо це обумовлено в договорі. Постачальники повинні надати відповідні документи або підтвердити чи заперечити наявну заборгованість. За умов, коли надання документів не можливе, то постачальники завчасно інформують про обставини за якими це відбувається.

Якщо в ході інвентаризації було розкрито суму кредиторської заборгованості за строком позовної давності, який вже минув, то аудитор може висунути пропозицію про списання з балансу суми у встановленому порядку.

Перевірка кредитних та розрахункових операцій проводиться за наступною послідовністю:

1. Спочатку виявляють суму кредиторської заборгованості за даними аналітичного обліку. Запрошують підтвердження у кредиторів про належну їм суму.

2. Перевіряють залишок заборгованості, що обліковується в балансі на початок перевірки кожного з виду розрахунку з залишком в облікових регістрах.

3. Проводять перевірку записів в регістрах та документів що слугували підставою для цих записів.

4. Щодо кожної суми заборгованості здійснюють перевірку на законність проведення операцій.

5. Проводять перевірку претензій кредиторів, аудитор відображує результати в робочих документах.

Отже, в даний підрозділ розкриває теоретико-методологічні аспекти обліку та аудиту поточних зобов'язань підприємства. В ході вивчення, ми визначили, що при організації обліку поточних зобов'язань повна інформація забезпечується за допомогою системи ведення первинних документів та облікових регістрів. В цілому, облік поточних зобов'язань потребує подальшого вивчення та вдосконалення в системі фінансової звітності та бухгалтерського обліку. Теоретичне напрацювання обліку поточних зобов'язань пояснює закономірності складу поточних зобов'язань.

При вивченні теоретико-методологічних основ аудиту поточних зобов'язань, визначено, що не існує єдиного стандарту, який би регулював аудит поточних зобов'язань, але певні етапи аудиторської перевірки регламентуються за Міжнародними стандартами. Наведена характеристика напрямів проведення аудиту на різних етапах та обґрунтовано застосування робочих документів аудитора. Розкрита методика аудиту кредиторської заборгованості.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ТА АУДИТ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ПСП «ПРОГРЕС»

2.1 Організаційно-економічна характеристика досліджуваного суб'єкта господарювання

Приватне сільськогосподарське підприємство "Прогрес" засноване 10.08.1992 року та зареєстроване за адресою Сновський район Чернігівської області с. Хотунічі, вул. Шевченка, будинок 42. Свою діяльність підприємство реалізує на територіях Корюківського району Чернігівської області в селах Тур'я, Хотунічі, Іванівка.

Форма власності досліджуваного підприємства – приватна.

Приватне сільськогосподарське підприємство "Прогрес" - самостійний господарюючий суб'єкт, набувши права юридичної особи, має у своїй власності відокремлене майно, може набувати особисті немайнові та майнові права від свого імені, вступає в зобов'язання, орендує та відчужує землю та майно, реалізує посередницьку, виробничу, комерційну та іншу діяльність з метою отримання прибутку, що не перечить діючому законодавству.

Метою діяльності є виробництво товарної сільськогосподарської продукції, її переробка і реалізація, інші види господарської діяльності для задоволення потреб підприємства, його засновника та отримання прибутку на основі раціонального використання землі, інших природних ресурсів і виробничо-ресурсного потенціалу.

Діяльність підприємства вирощування зернових та технічних культур. Основним видом діяльності яким займається ПСП «Прогрес» є 01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур. Додаткові види діяльності ПСП «Прогрес» представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Додаткові види діяльності ПСП «Прогрес»

№	Види діяльності
01.13	Вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів
01.16	Вирощування прядивних культур
01.19	Вирощування інших однорічних і дворічних культур
01.41	Розведення великої рогатої худоби молочних порід
01.42	Розведення іншої великої рогатої худоби та буйволів
01.50	Змішане сільське господарство
01.61	Допоміжна діяльність у рослинництві
01.62	Допоміжна діяльність у тваринництві
01.63	Післяурожайна діяльність
01.64	Оброблення насіння для відтворення
02.30	Збирання дикорослих недеревних продуктів

Джерело: узагальнено автором на підставі [8]

ПСП «Прогрес» незалежно передбачає облікову політику на підприємстві, опрацьовує та вдосконалює систему та форму внутрішньогосподарського та управлінського обліку, готує звітності за контролем господарських операцій, призначає права для працівників для підписання бухгалтерських та інших документів, схвалює правила та технологію опрацювання облікової інформації.

Приватне сільськогосподарське підприємство самостійно визначає можливості розвитку, планує та здійснює свою діяльність, виходячи з попиту на продукцію, що воно виробляє, виходячи з проблем забезпечення розвитку. Основу планів становлять завдання, поставлені перед ПСП «Прогрес», та договори/контракти, укладені на виконання будь-яких робіт та послуг із споживачами, замовниками, постачальниками. Господарські відносини ПСП «Прогрес» з партнерами в сферах діяльності формуються на основі договору. ПСП «Прогрес» вільне у виборі предмету договору, визначенні обов'язків та умов господарських взаємовідносин.

Досліджуване підприємство має самостійний баланс, певні рахунки в банках в національній та іноземних валютах, печатку з назвою, кутовий штамп та інші реквізити та атрибути.

Майно ПСП «Прогрес» становлять: основні засоби, оборотні активи, вартість яких представлена в Балансі (фінансова звітність) підприємства, грошові кошти а також інші цінності.

Досліджуване підприємство здійснює статистичний, оперативний та бухгалтерський облік постійно з дня реєстрації.

Бухгалтерський облік за кредиторською заборгованістю здійснюється згідно Плану рахунків обліку активів, капіталу та інших господарських операцій підприємства та їх зобов'язань.

Наказ «Про облікову політику» визначає методику та організацію облікового супроводження ПСП «Прогрес», в якому зазначено наступне:

- прямолінійна методика нарахування зносу основних засобів;
- за рішенням директора здійснюється певна переоцінка основних засобів підприємства;
- оцінка запасів у поточному обліку здійснюється за історичною собівартістю.

Поточний контроль на досліджуваному суб'єкті господарювання полягає в постійній, щоденній перевірці касових документів, об'яв та виписок банку про наявну кредиторську заборгованість або інших документів, які надходили до моменту оплати. Головний бухгалтер підприємства перевіряє записи реєстру бухгалтерського обліку відповідно кредиторської заборгованості. Таким чином, контролюється платіжнеспроможність досліджуваного підприємства.

Повна інформація про фінансову діяльність ПСП «Прогрес» представлена в фінансовій звітності підприємства за останні три роки.

Загальний аналіз динаміки та структури фінансових результатів за декілька років дає можливість зрозуміти: тенденції розвитку підприємства (зростання, спад); загальну наявність прибутку (збитку) та внаслідок якої діяльності це сталося.

Нами було проаналізовано фінансовий стан приватного сільськогосподарського підприємства «Прогрес» за останні три роки на основі звіту про фінансові результати та наведено у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 - Загальний аналіз динаміки фінансових результатів ПСП «Прогрес»

Показник	Значення по роках, тис. грн..			Абсолютне відхилення, тис. грн.
	2019	2020	2021	2021/2019
Чистий дохід від реалізації продукції	53 183	87 182	95 189	42 006
Собівартість реалізованої продукції	60 612	55623	63 505	2 893
Валовий прибуток (збиток)	(7 429)	31 559	31 684	39113
Інші операційні доходи	18 313	7 489	2 506	-15 807
Адміністративні витрати	2 393	2 663	4 408	2 015
Витрати на збут	667	112	-	-667
Інші операційні витрати	5 064	22 788	1 360	-3704
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2 760	13 485	28 422	25 716
Інші доходи	2 794	-	-	-2794
Фінансові витрати	-	2 605	3 351	-3 351
Інші витрати	-	-	44	44
Фінансовий результат до оподаткування: Прибуток	5 554	10 880	25 027	24 473
Чистий фінансовий результат: Прибуток	5554	10880	25027	24 473

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес» та власних розрахунків [Додаток А]

Таким чином, отримані результати дослідження абсолютних відхилень говорять про те, що випадки зміни величин фінансового результату та його факторів, які його сформовують протягом певних періодів та інтенсивністю за якою це відбувалося.

Отже, підприємство протягом останніх трьох років мало чистий прибуток, незважаючи на те, що зростала собівартість, і, у 2021 році. А у 2021 році чистий прибуток виріс на 230 % і досяг 25027 тис. грн.. В 2019 році на підприємстві прослідковується валовий збиток в розмірі 7429 тис. грн., протягом 2020 та 2021 року збитку не було, а валовий прибуток склав відповідно 31 559 та 31 684 тис.грн. Собівартість реалізованої продукції складає відхилення 2021 та 2019 в розмірі 2 893 тис.грн.

Динаміку фінансових результатів ПСП «Прогрес» прослідкуємо на рисунку 2.1.

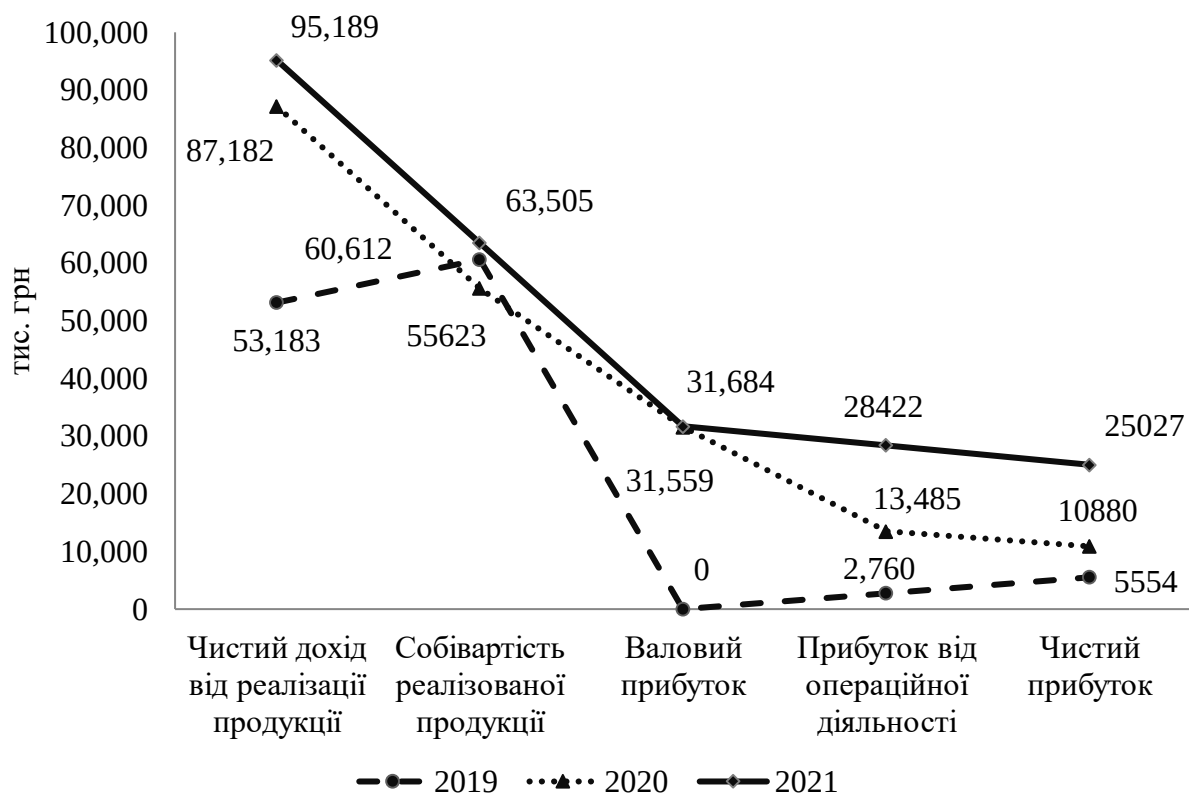

Рисунок 2.1 - Динаміка фінансових результатів ПСП «Прогрес», тис. грн.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес» та власних розрахунків [Додаток А]

Здійснено аналіз діяльності підприємства використовуючи метод коефіцієнтного аналізу за наступними показниками:

- показники майнового стану;
- ліквідність;
- ділова активність та рентабельність;
- фінансової стійкості.

Задля аналізу показників майнового стану ПСП «Прогрес», використаємо наступні коефіцієнти: коефіцієнт мобільності активів, коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт придатності основних засобів, частка основних засобів в активах.

Аналіз показників майнового стану ПСП «Прогрес» представлено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 - Аналіз показників майнового стану ПСП «Прогрес»

Показник	Роки		
	2019	2020	2021
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,62	0,60	0,56
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,37	0,38	0,43
Коефіцієнт мобільності активів	1,60	2,90	2,00
Частка основних засобів в активах	0,32	0,25	0,30

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес» та власних розрахунків [Додаток А]

Отже, проаналізувавши показники майнового стану підприємства, ми дійшли наступних висновків. Коефіцієнт зносу основних засобів характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості. Зменшення даного показника є позитивним явищем, і за останній рік максимально наблизився до ідеального значення. Коефіцієнт придатності основних засобів, показує, яка частина основних фондів придатна для експлуатації в процесі підприємницької діяльності. За останні три роки, ми бачимо позитивну динаміку зростання коефіцієнту, адже, чим вище коефіцієнт придатності, тим краще технічний стан основних засобів. Коефіцієнт мобільності активів характеризує рівень мобільності активів підприємства, його підвищення є позитивним фактором. За аналізом останніх трьох років, ми спостерігаємо стрімке підвищення даного показника та падіння, що є негативним фактором. Частка основних засобів в активах Позитивною є динаміка зменшення показника протягом певного періоду за умов зростаючого або стабільного діапазону виробництва.

Для того, щоб провести аналіз ліквідності підприємства, використаємо наступні показник коефіцієнту покриття. Коефіцієнт покриття у 2019 році становив 0,9 %, за 2020 рік – 1,3 %, за 2021 рік – 1,9 %. Проаналізуємо отримані результати. Коефіцієнт покриття продемонструє достатню кількість ресурсів підприємства, які можуть бути використані задля досягнення мети з погашення поточних зобов'язань. Останній рік перебуває в задовільному значенні (Нормативне значення >1,5-2,5).

Здійнимо аналіз фінансової стійкості підприємства, для цього аналізу використаємо такі показники: маневреності власного капіталу, коефіцієнти автономії, забезпечення власними оборотними засобами та коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості підприємства, (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 - Показники фінансової стійкості ПСП «Прогрес»

Показник	Нормативне значення	Роки		
		2019	2020	2021
Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,68	0,46	0,55
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,67-1,5	1,60	0,46	0,65
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,5	-0,09	0,40	0,60
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами	Мін. знач. 0,1	-0,09	0,25	0,49
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	≥ 1	0,40	0,86	1,90

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес» та власних розрахунків [Додаток А]

Отже, після проведення розрахунків фінансової звітності ПСП «Прогрес», визначили, що показники знаходяться в оптимальному стані за 2020 та 2021 роки. Проаналізуємо коефіцієнт автономії, зміни в його значенні майже не помітні за останні три роки. Коефіцієнт автономії близький до оптимального значення, та показує позитивну оптимальну питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих в його діяльність.

Коефіцієнт фінансової стійкості має неоднозначний характер протягом останніх чотирьох років. За результатами 2021 року даний показник приближений до оптимального стану. Таким чином, даний показник свідчить про здатність підприємства залишатися платоспроможним в довгостроковій перспективі.

Показники маневреності за власним капіталом та забезпечення власними оборотними засобами доцільно розробити пропозиції для його покращення.

Коефіцієнт співвідношення власних і залучених активів доцільно покращувати далі, але за останні три роки ми спостерігаємо позитивну динаміку даного значення.

Для визначення показників рентабельності підприємства, використаємо наступні коефіцієнти: рентабельність капіталу, власного капіталу, продажу, господарської діяльності та реалізованої продукції (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 - Показники рентабельності ПСП «Прогрес»

Показник	Роки		
	2019	2020	2021
Коефіцієнт рентабельності капіталу	0,08	0,10	0,20
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,02	0,20	0,50
Коефіцієнт рентабельності продажу	0,10	0,12	0,26
Коефіцієнт рентабельності господарської діяльності	0,08	0,12	0,34
Коефіцієнт рентабельності реалізованої продукції	0,10	0,50	0,40

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес» та власних розрахунків [Додаток А]

Після одержання даних про рентабельність підприємства, можемо зробити наступні висновки:

- коефіцієнт рентабельності капіталу свідчить про результативність використання всього майна підприємства і знаходиться в межах норми;
- коефіцієнт рентабельності продажу показує, кількість прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції. За останні три роки даний коефіцієнт підвищується, що говорить про позитивну динаміку.
- коефіцієнт рентабельності господарської діяльності характеризує ефективність здійснення господарської діяльності, має позитивну динаміку;
- коефіцієнт рентабельності реалізованої продукції показує ефективність виробництва і реалізації продукції підприємства, має позитивну динаміку.

Використовуючи фінансову звітність підприємства ПСП «Прогрес», проаналізуємо склад активів та капіталу даного підприємства за період з 2019 по 2021 роки способом залучення методів структурного аналізу.

Розглянемо динаміку структури активів підприємства та їх зміну за три роки (таблиця 2.6). У таблиці наведені абсолютні величини за видами активів (оборотні та необоротні), коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів, їх частка у загальній величині активів.

Таблиця 2.6 – Структура активів ПСП «Прогрес»

Показник	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	Абсолютні величини, у валюті тис. грн.	Частка у загальній величині активів, %	Абсолютні величини у валюті тис. грн.	Частка у загальній величині активів, %	Абсолютні величини у валюті тис. грн.	Частка у загальній величині активів, %
Необоротні активи	24 611	38,3	26 310	27,7	37 001	32,4
Оборотні активи	39 661	61,7	68 948	72,3	77 281	67,6
Разом	64 272	100	95 258	100	114282	100
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	1,6	X	2,6	X	2,08	X

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес» та власних розрахунків [Додаток А]

Отже, оборотні активи складають найбільшу частку у загальній величині активів – в середньому 67,2 %, найбільшу частку у загальній величині активів вони досягли в 2020 році (рисунок 2.3).

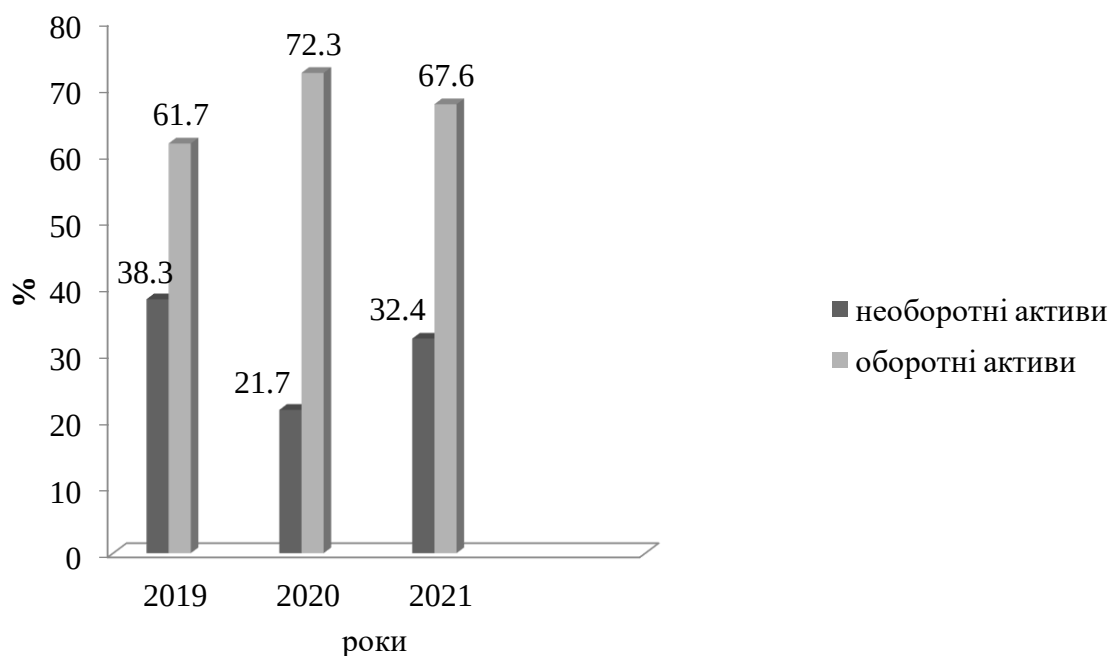

Рисунок 2.3 – Динаміка співвідношення необоротних та оборотних активів на ПСП «Прогрес» з 2019 по 2021 роки, %

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес» та власних розрахунків [Додаток А]

В даному підрозділі представлена організаційно-економічна характеристика досліджуваного суб'єкта господарювання ПСП «Прогрес». Визначено, що фінансова діяльність підприємства за 2019-2021 роки оцінюється позитивною динамікою, адже результатом його діяльності є отримання прибутку. Розраховані фінансові коефіцієнти доцільно покращувати далі, але за останні три роки ми спостерігаємо позитивну динаміку даних значень. Головний бухгалтер ПСП «Прогрес» несе відповідальність та організацією бухгалтерського обліку та контролює розрахунково-платіжні процеси.

2.2 Організація обліку поточних зобов'язань в умовах функціонування досліджуваного господарюючого суб'єкта

Від доцільної, раціональної організації бухгалтерського обліку, за якої забезпечується вчасне планування завдять та контроль залежить успішна організація обліку поточних зобов'язань на підприємстві. На підприємстві потрібно визначити провідні положення для організації обліку та встановити відповідний порядок відображення в обліку інформації задля отримання якісної, достовірної інформації про поточні зобов'язання зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Основні завдання обліку зобов'язань полягають в:

- правильному документальному оформленні;
- встановленні якісної, достовірної інформації про формування та терміни зобов'язань для ефективного управління господарськими процесами та їх плануванні та прогнозуванні діяльності підприємства;
- здійсненні контролю згідно затверджених графіків та норм виконання зобов'язань;
- вчасне стримування негативних явищ фінансово-господарської діяльності та контролю внутрішніх ресурсів.
- відображенні достовірних даних, з метою ефективного використання позикових коштів.

Поточні зобов'язання підприємства відображають у фінансовій звітності ПСП «Прогрес» дотримуючись основних засад:

- принцип обачності – полягає в застосуванні методів оцінки, що визнає гарантійне зобов'язання відповідно реалізованої продукції;
- принцип повного висвітлення – базується тим, що фінансова звітність підприємства містить певні примітки, які відображують пояснення окремих статей звітів;
- принцип автономності – ґрунтуються на поділі відповідальності за зобов'язаннями та ін;
- принцип безперервності – передбачає безперерну діяльність підприємства;
- принцип нарахування та співвідношення витрат та доходів – полягає в отриманні корисної інформації про зобов'язання сплатити кошти в майбутньому;
- принцип єдиного грошового вимірника – тобто, здійснювати бухгалтерський облік та фінансову звітність за єдиним грошовим вимірником згідно Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- принцип періодичності – полягає в підготовці інформації про діяльність підприємства [79, 70].

Ведення фінансового обліку поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» відбувається в три етапи (рисунки 2.4).

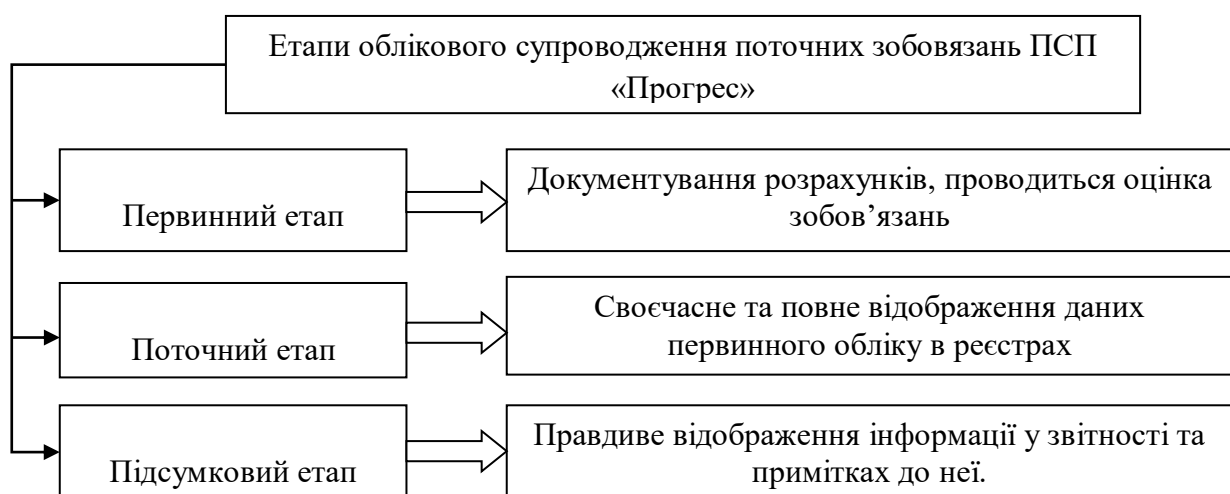

Рисунок 2.4 – Етапи облікового супроводження поточних зобов'язань ПСП «Прогрес»

Джерело: складено автором на основі та власних досліджень

Первинний етап обліку ПСП «Прогрес» полягає в забезпеченні достовірної, якісної інформації про розрахунки та погашення заборгованості перед постачальниками і підрядниками. На досліджуваному підприємстві первинні документи складають на певних бланках та заповнюються відповідно вимогам та графіком документообігу. Підприємство складає особливі графіки (календарі) задля уникнення порушень які пов'язані зі строками оплати.

При розробці плану щодо організації документування та облікового супроводження поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» складає перелік господарських операцій та чітко викладає організаційну структуру підприємства, в тому числі кількість осіб які залучені для контролю.

У разі надходження товарів від постачальників формулюється товарно-транспортна накладна (ТТН), рахунок-фактура, податкова накладна, вантажно-митна декларація тощо.

Кредиторську заборгованість на підприємстві можна погашати як готівковим та і безготівковим шляхом, ПСП «Прогрес» використовує безготівкову форму оплати за кредиторами.

Таким чином, безготівкові рахунки можна здійснювати за наявності платіжного доручення, акредитивом, платіжною вимогою, за використання чеків які знаходяться як в електронному вигляді так і на документарних носіях.

На досліджуваному підприємстві зобов'язання може бути визнаним за умов, якщо його оцінка достовірно визначена за можливості зменшення економічних вигод в майбутньому, що є наслідком погашення.

В балансі підприємства здійснюється відображення поточних зобов'язань підприємства за сумою погашення, якщо умови, що дане зобов'язання не підпорядковується погашенню, тоді сума приєднується до сукупності звітного періоду.

Отже, первинні документи є приводом для відображення господарських операцій в обліковому супроводженні підприємства.

Другий етап обліку на ПСП «Прогрес» ґрунтується на поточному обліку та складається з наступних операцій:

- проведення реєстрації інформації, яка отримана в результаті первинного обліку, за системою рахунків бухгалтерського обліку.;
- здійснення реєстрації інформації, яка є результатом первинного обліку, за системою рахунків бухгалтерського обліку;
- виконання операцій групування та перегрупування.

На цьому етапі при автоматизованій формі ведення обліку поточних зобов'язань формуються проводки в зведеному бухгалтерському регістрі – Журналі обліку господарських операцій поточних зобов'язань. В цьому журналі відображаються всі господарські операції з поточними зобов'язаннями за поточний розрахунковий період, в свою чергу це основне джерело формування зведених даних в бухгалтерському обліку. Кожний бухгалтерський запис має свій реєстраційний номер.

В подальшому відбувається формування регістрів як синтетичного так і аналітичного обліку поточними зобов'язаннями, зовнішньої та внутрішньої бухгалтерської звітності. Регістри синтетичного обліку поточних зобов'язань включають: баланс; Головна книга; оборотні відомості по відповідних рахунках (Рахунки VI класу Плану рахунків); шахова відомість. До регістрів аналітичного обліку входять аналітичні відомості за відповідними рахунками та оборотно сальдова відомість в аналітичному розрізі. Саме цей етап супроводжується контролем облікового процесу.

Третій етап облікового супроводження ПСП «Прогрес» супроводжується здійснення підсумку бухгалтерського обліку, тобто інформація яка зазначена в відомостях та журналах переноситься до Головної книги підприємства, там вона узагальнюється на синтетичних рахунках. Даний етап характеризується взаємною перевіркою між синтетичними даними та даними аналітичного обліку, результатом є формування Балансу (звіту про фінансовий стан).

Проаналізуємо організацію обліку поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» за системою рахунків підприємства. На рахунках 6-го класу «Поточні зобов'язання» здійснюється облік поточних зобов'язань досліджуваного підприємства. Рахунок призначний для облікового супроводження та узагальнення даних про

зобов'язання, які повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців з дати балансу або в ході звичайного операційного циклу підприємства.

В свою чергу рахунки шостого класу розраховані для здійснення обліку обліку короткострокових позик, в тому числі короткострокових векселів виханих, також довгострокових зобов'язань, розрахунків з учасниками, розрахунків з оплати праці та інших розрахунків та певних операцій, доходів з майбутніх періодів та ін.

Згідно з набуттям чинності НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зобов'язання ПСП «Прогрес» представлені у Балансі. В таблиці 2.7 розглянемо динаміку складових компонент поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» у 2019-2021 роках, тис. грн. [Додаток П].

Таблиця 2.7 – Динаміка складових компонент поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» у 2019-2021 роках, тис. грн.

Показники	2019	2020	2021	Абсолютне відхилення	
				2020/2019	2021/2019
Короткострокові кредити банків	7480	9999	9999	2519	2519
Поточна кредиторська заборгованість за:					
довгостроковими зобов'язаннями	76 364	64 528	-	-11 836	-76364
товари, роботи, послуги	10452	17 336	18 205	6884	7 753
розрахунками зі страхування	116	111	114	-5	-2
розрахунками з оплати праці	119	43	234	-76	124
Інші поточні зобов'язання	22 482	15 806	21 890	-6676	-592
Усього за розділом III	40 649	43 619	51 057	2970	10 408

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес» та власних розрахунків [Додаток А]

У процесі складання річної фінансової звітності підприємства важливу роль відіграють Примітки, вони повинні обов'язково наводити іншу інформацію про зобов'язання, а саме: достовірний перелік та суми зобов'язань, які безумовно були віднесені до статей Балансу (ф. № 1) «Інші поточні зобов'язання, строки та суму погашення зобов'язання, яке було віднесено до складу поточних зобов'язань відповідно до п. 8 П(С) БО 11 «Зобов'язання» із доведення певних причин цього.

Як видно з таблиці 2.7 протягом 2021 року підприємство розраховувалося за поточними зобов'язаннями з короткострокового кредитування.

Поточна кредиторська заборгованість довгостроковими зобов'язаннями зменшується у 2019-2020 роках і вже на 2021 рік її немає. Кредиторська заборгованість за товари, роботи послуги збільшується у 2019 становила 10 452 тис.грн, а у 2021 році – на 18205 тис.грн. Зобов'язання за розрахунками зі страхування зменшуються. Заборгованість за розрахунками з оплати праці збільшується у 2019 році 119 тис.грн, у 2021 році 234 тис.грн. Інші поточні зобов'язання зменшуються: у 2019 році.

Згідно з НП(С)БО підприємство може вносити додаткові статті з безпремійним збереженням коду рядка. Перелік додаткових статей звітності представлено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 - Перелік додаткових статей фінансової звітності «Поточні зобов'язання і забезпечення»

Стаття	Код рядка
1. Векселі видані	1605
2. Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635
3. Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640
4. Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645
5. Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650
6. Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес» та власних розрахунків [Додаток А]

Формою ведення обліку на ПСП «Прогрес» є комп'ютеризована з використанням програми «1С – Підприємство 7.7». Тривалість операційного циклу становить один місяць. Всю відповідальність за організацію бухгалтерського та податкового обліку несе фінансовий менеджер і затверджується згідно наказу керівника.

Податковий облік ведеться відповідно до законодавства України, визначеного Податковим Кодексом України. Система оподаткування є загальною.

ПСП «Прогрес» у Плані рахунків бухгалтерського облікує рахунок 60 «Короткострокові позики», включає інформацію про позики та кредити. Рахунок 60 «Короткострокові позики» здійснює облік розрахунків відповідно національній та іноземній валюті за кредитами банків, термін повернення яких не перевищує одного року з дати балансу, та за позиками, термін погашення яких минув.

Характеристика та структура синтетичних рахунків відображення інформації з обліку поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» зображена на рисунку 2.5.

Рисунок 2.5 - Характеристика синтетичних рахунків для відображення інформації з обліку поточних зобов'язань ПСП «Прогрес»

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПСП «Прогрес»

Згідно рисунку 2.5 відповідно діючого Плану рахунків для обліку поточних зобов'язань рекомендований весь 6 клас Плану рахунків, а важливими рахунками на яких обліковуються поточні зобов'язання є: 60 «Короткострокові позики», 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 64 «Розрахунки за податками й платежами», 65 «Розрахунки за страхуванням», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 68 «Розрахунки за іншими операціями» (рисунок 2.5).

Узагальнення інформації про зобов'язання короткострокових кредитів банку здійснюється на рахунку 60 «Короткострокові позики». На цьому рахунку підприємство здійснює облік розрахунків за кредитами, термін повернення яких не може перевищувати 12 місяців від дати балансу, та за позиками, термін погашення яких вже минув.

На підприємстві ведеться аналітичний облік короткострокових позик за позикодавцями за розрізом кожної позики окремо та за термінами їх погашення. Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків підприємства за короткостроковими позиками ПСП «Прогрес» наведена у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків в ПСП «Прогрес»

№ з/п	Основний документ	Сутність операції	Кореспонденція рахунків (типова)		Кореспонденція рахунків підприємства	
			Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
1.	Кредитний договір	На рахунок підприємства – позичальника надійшли кредитні кошти	311	601	311	601
2.	Кредитний договір	Нараховані відсотки відповідно до кредитного договору	951	684	951	684
3.	Кредитний договір	По короткостроковому кредиту підприємство оплатило заборгованість	311	601	311	601
4.	Кредитний договір	Відповідно до кредитного договору оплачені відсотки	684	311	684	311

Джерело: узагальнено автором на підставі [34].

Досліджуване підприємство здійснює кореспонденцію рахунків відповідно загальноприйнятих норм

Узагальнимо спосіб обґрунтування розрахунків з банками за кредитами схемою, яка зображена на рисунку 2.6.

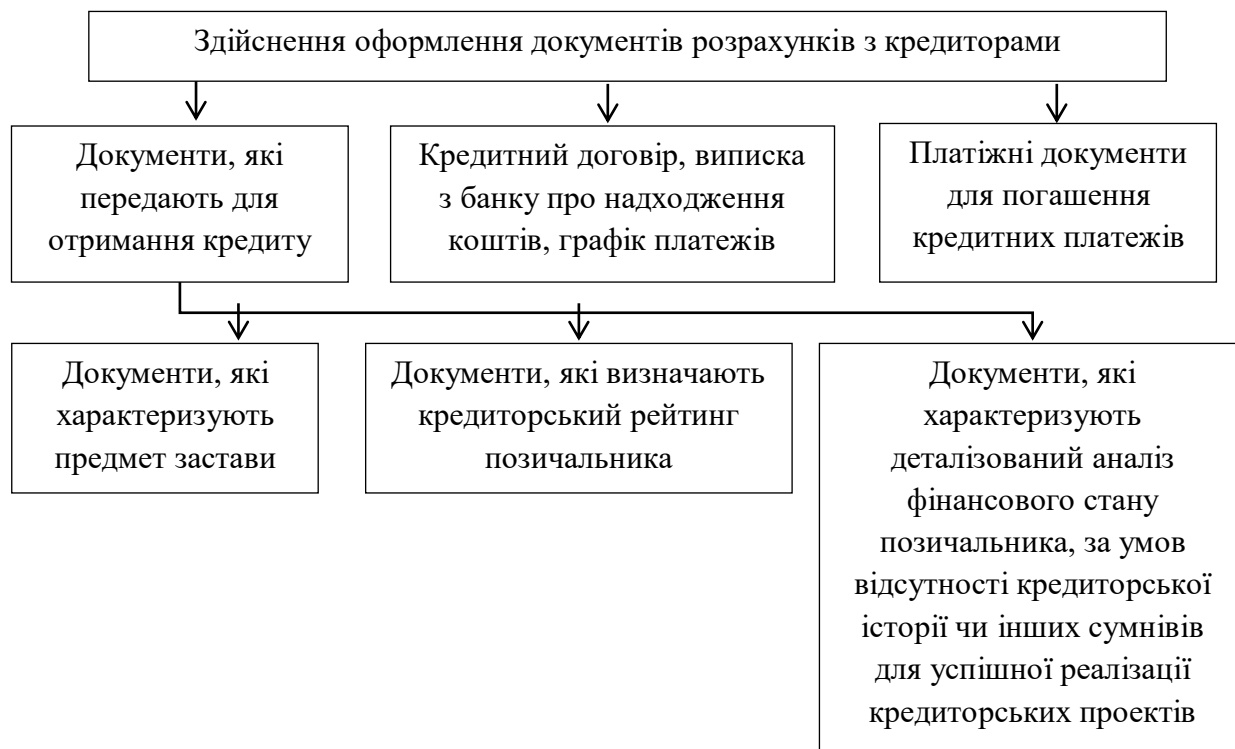

Рисунок 2.6 – Схема документування розрахунків за кредитами банків ПСП «Прогрес»

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» необхідний для обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками за отримані матеріальні цінності (роботи, послуги).

Вищезазначений рахунок, включає кредит, який відтворює заборгованість за отримані від постачальників чи підрядників матеріальні цінності (роботи, послуги), а за дебетом – така заборгованість погашається.

Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків з бюджетом наведена у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 - Кореспонденція рахунків з обліку розрахунків ПСП «Прогрес»

№ з/п	Первинний документ	Зміст операції	Кореспонденція рахунків (типова)		Кореспонденція рахунків підприємства	
			Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
1.	Податкова декларація з ПДВ	Нарахована сума ПДВ	70	641	70	641
2.	Відомість про оплату праці	Здійснено відрахування ПДФО	66	641	66	641
3.	Витяг з відповідного рахунку в банку	Здійснено перерахунок нарахованих сум податків до бюджету	641	311	641	311
4.	Виписка з відповідного рахунку в банку	Здійснено повернення на рахунок підприємства зайво нарахованих коштів	31	641	31	641

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

ПСП «Прогрес» здійснює облік розрахункових операцій автоматизовано, таблиця 2.10 повністю відображає облік розрахунків з бюджетов і цілком відповідає загальноприйнятим нормам.

На рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» здійснюється облік щодо проведених нарахувань та виплат працівникам, у тому числі відображається нарахування та утримання податків, обов'язкових платежів та ін. Облік на даному рахунку здійснюється як по тимчасово залучених працівниках, та і по постійних.

Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» розкриває інформацію щодо нарахованих і виплачених сум, які відображаються у сумарному виразі за всіма видами нарахувань заробітної плати. Рахунок є пасивним, тому за дебетом вказують суми виплат утримань, а за кредитом зазначають суми зарахувань. Розглянемо кореспонденцію операцій по інших пов'язаних рахунках ПСП «Прогрес» (таблиця 2.11).

Відповідно, при нарахуванні заробітної плати, за сумами таких нарахувань зображуються за кредитом рахунка або відповідного субрахунка, то одночасно

відбувається відображення всіх сум пов'язаних рахунках, в залежності від підрозділу за дебетом кореспондуючих рахунків.

Таблиця 2.11 - Кореспонденція рахунків господарських операцій з оплати праці в ПСП «Прогрес»

№	Господарська операція з оплати праці	Д-т	К-т
1	Нарахована заробітна плата робітникам основного та допоміжного виробництва	23	661
2	Нарахована заробітна плата загальноновиробничого персоналу	91	661
3	Нарахована заробітна плата адміністративному персоналу	92	661
4	Нарахована заробітна плата працівникам, зайнятим у наданні та реалізації послуг	93	661
5	Нарахована заробітна плата за рахунок резерву наступних платежів	47	661
6	Утримано із заробітної плати військовий збір	661	642
7	Утримано із заробітної плати ПДФО	662	641
8	Нараховано на заробітну плату ЄСВ	23	651
		91	651
		92	651
		93	651

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Отже, визначено, що від вірно організованої структури бухгалтерського обліку поточних зобов'язань залежать багато факторів які відіграють важливу, провідну роль. Точна організація первинного обліку сприяє упорядкуванню інформації, встановленню правдивості та достовірності даних поточних зобов'язань підприємства. Відповідно розділ ролей між працівниками бухгалтерського обліку та об'єднання автоматизованих джерел забезпечує контроль за веденням поточних зобов'язань.

Разом з тим до основних принципів, що підвищують ефективність автоматизованого обліку слід віднести: інформування про відхилення від норм; ведення одного синтетичного і множини аналітичних рахунків; систематичні хронологічні записи багатьох регістрів в одному журналі; неодноразове використання облікових даних; формування регістрів і форм звітності.

2.3 Особливості внутрішнього контролю поточних зобов'язань базового підприємства

На сьогодні, один із визначальних етапів для налагодження ефективної, прибуткової діяльності господарюючого суб'єкта є досконала організація внутрішнього контролю підприємства. Відповідно Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», який визначає, що мета проведення бухгалтерського обліку та відповідне складання фінансової звітності підприємства є саме надавання точної, правдивої, повної та неупередженої інформації користувачам про фінансовий стан, діяльність та рух грошових коштів, відповідно з метою прийняття результативних рішень управління.

Внутрішній контроль є на кожному підприємстві, але ефективність доволі низька. Ця низька ефективність пояснюється тим, що зазвичай, підприємства не мають достатньої кількості персоналу, матеріальних ресурсів, та відповідного рівня знань управлінців для правильної, точної організації системи внутрішнього контролю.

Для того щоб облікове супроводження могло досягати вказаної мети, потрібно регулярно проводити контроль його ведення. В тому числі доцільно аналізувати стан поточних зобов'язань та їх правильне відображення в системі обліку.

Наразі, підприємство застосовує як внутрішній так і зовнішній контроль. До зовнішнього контролю відноситься аудит. Здійснивши дослідження організації контролю ПСП «Прогрес» установили, що на сьогоднішній день, не були проведені аудиторські перевірки за жодним напрямком обліку.

Для внутрішнього контролю базове підприємство застосовує форму внутрішнього аудиту. Згідно Міжнародного стандарту аудиту 610 «Використання роботи внутрішніх аудиторів» поняття «внутрішній аудит» трактується як певна діяльність з метою оцінки, організована як підрозділ підприємства або уділяється йому у вигляді послуги, в її функції входить моніторинг, оцінка та перевірка адекватності внутрішнього контролю підприємства.

Здійснивши дослідження нормативно-правової бази внутрішнього аудиту, визначили, що особливості організації внутрішнього контролю ПСП «Прогрес» проводиться за урахування специфіки галузі, в якій проводиться діяльність та особливості організації форми господарюючого суб'єкта.

Вважаємо необхідним провести дослідження особливостей організації внутрішнього контролю поточних зобов'язань базового підприємства, оскільки це сприяє точному документуванню, вчасній та повній реєстрації первинного обліку в регістрах відповідно реальній інформації зобов'язань в фінансовій звітності та примітках до неї.

Внутрішній контроль поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» організований так, що результати повністю відображають діяльність та достовірність досліджуваного підрозділу і є зрозумілими для всіх користувачів цієї інформації. Досліджуване підприємство проводить внутрішній контроль поточних зобов'язань дотримуючись основних принципів, а саме: безперервності, пропорційності, достовірності та ритмічності. Відповідно, базове підприємство керується обов'язковими основними етапами внутрішнього контролю поточних зобов'язань зображених на рисунку 2.7.

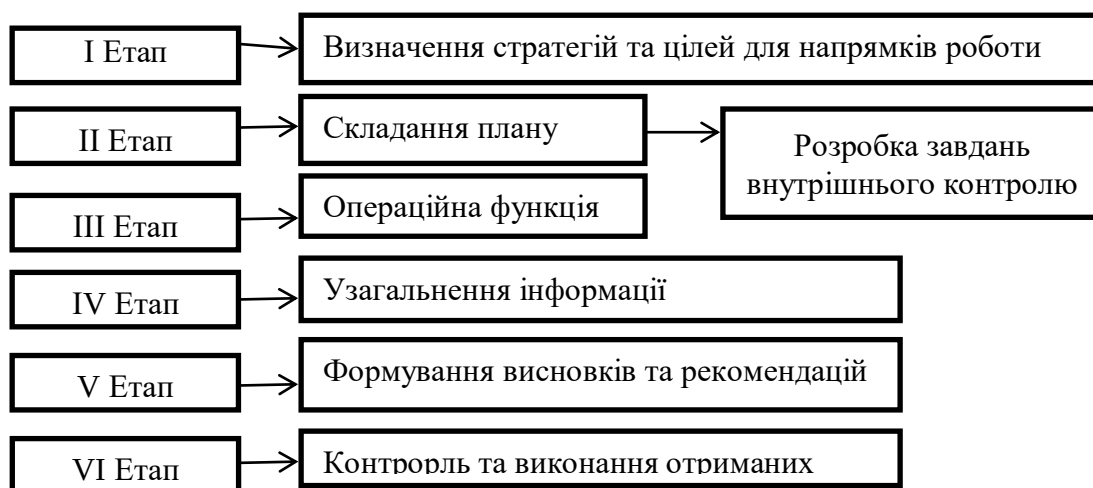

Рисунок 2.7 – Етапи проведення внутрішнього контролю поточних зобов'язань ПСП «Прогрес»

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Перший етап внутрішнього контролю поточних зобов'язань характеризується визначенням стратегічних цілей контролю. Тобто здійснюється аналіз та діагностика поточного стану поточних зобов'язань, досліджується інформація минулого контролю та їх елементи. Другий етап полягає в плануванні, тобто визначення певних строків для внутрішнього контролю, тих хто буде його виконувати, технічних засобів, оцінка ризику перевірки та формування плану перевірки. Третій етап це операційна функція, тобто основний етап внутрішнього контролю. Проводиться збір інформації та відображується у відповідній документації. Етап формування висновків характеризується складанням висновків, пропозицій та рекомендацій. Завершальний етап – проводиться контроль за вилученням виявлених недоліків, застосуванням запропонованих рекомендацій.

Розглянемо джерела інформаційного забезпечення внутрішнього контролю в ПСП «Прогрес» (рисунок 2.8).

Рисунок 2.8 – Джерела інформаційного забезпечення внутрішнього контролю ПСП «Прогрес»

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Внутрішній контроль поточних зобов'язань на ПСП «Прогрес» розглядається за окремими елементами облікової політики, а саме: первинні документи з облікового супроводження поточних зобов'язань, кількість осіб, що мають право до підпису цих документів, порядок для ведення податкового обліку, проведені господарські операції поточних зобов'язань, проведені записи в первинних документах та облікових регістрах.

Розглянемо схему інформаційної бази для внутрішнього контролю поточних зобов'язань якою користуються в ПСП «Прогрес» (рисунк 2.9).

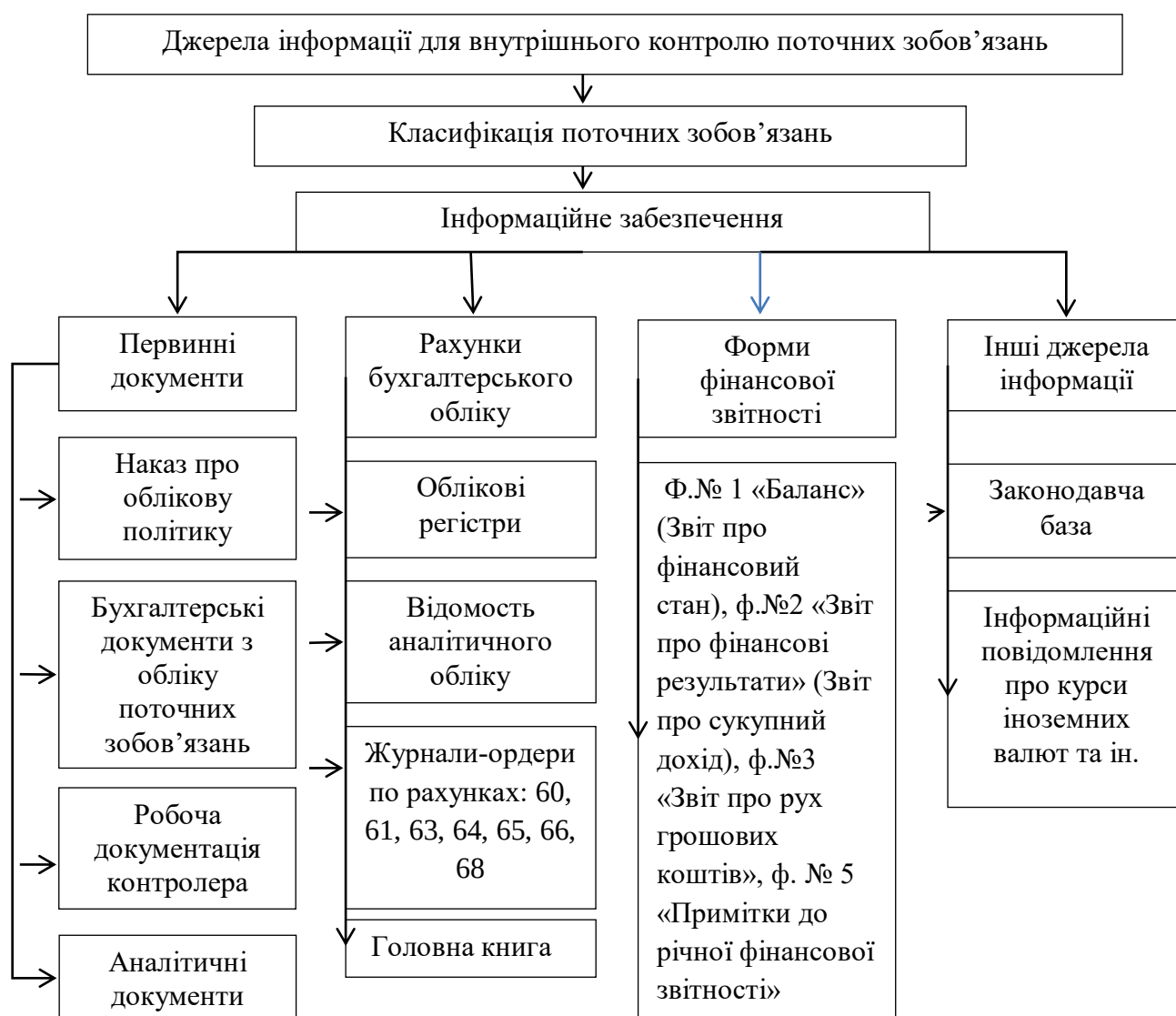

Рисунок 2.9 – Інформаційна база забезпечення внутрішнього контролю ПСП «Прогрес» за поточними зобов'язаннями

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

При внутрішньому контролі базового підприємства застосовується поєднання різних методів, прийомів та способів їх реалізації. На досліджуваному підприємстві застосовується поєднання як загальнонаукових (індукція, моделювання, синтез, аналіз, індукція, абстрагування та ін) так і належних методичних засобів та розроблених прийомів контролю (перевірка, внутрішній аудит, ревізія, експертиза, перевірка за виконанням прийнятих рішень).

Таким чином, система внутрішнього контролю поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» спрямована на дотримання вимог законодавчих актів та є гарантією для запобігання незаконним діям персоналу, при цьому зменшується ризик для прийняття недоцільних рішень підприємства які не принесуть позитивного результату.

Внутрішній контроль, який проводиться на ПСП «Прогрес» повинен забезпечити керівництво всією необхідною інформацією. На сьогодні, в межах внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві проводиться частковий бухгалтерський контроль та проводяться інвентаризації інвентаризаційними комісіями.

Важливою фазою проведення внутрішнього контролю поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» є виконання інвентаризації. На досліджуваному підприємстві провадиться обов'язкова річна інвентаризація один раз на рік перед складанням річної фінансової звітності підприємства. Інвентаризція базового підприємства проводиться за додержанням «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язання».

Початок інвентаризації розпочинають з дати, яку затвердив керівник підприємств авідповідним наказом. За цим наказом створюється інвентаризаційна комісія яка проводить інвентаризацію на підприємстві.

Головою інвентаризаційної комісії назначають заступника директора підприємства, за даними 2020 року до складу цієї комісії ПСП «Прогрес» входили головний бухгалтер та юристконсультант підприємства.

ПСП «Прогрес» проводить інвентаризацію поточних зобов'язань за послідовними етапами, кожен етап супроводжується складанням певних документів, наведених у таблиці 2.12.

Інвентаризація поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» полягає в перевірці документів, записів в реєстрах, та відображених сум на відповідних рахунках з метою оформлення акта інвентаризації.

При проведенні інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості, кредитори повинні представити виписки з аналітичних рахунків про існуючу заборгованість, згодом ці дані передаються інвентаризаційній комісії підприємства для підтвердження або спростування заборгованості. Кредиторська заборгованість перевіряється відповідно з дотриманням строку позовної давності.

Таблиця 2.12 – Етапи виконання інвентаризацій поточних зобов'язань ПСП «Прогрес»

Етап	Документи, які оформлюються в процесі інвентаризації поточних зобов'язань
1. Підготовчий	Наказ складений керівником про здійснення неминучої інвентаризації, затверджені внутрішні інструкції, розписки матеріально-відповідальних осіб
2. Документальна перевірка	Інвентаризаційні описи та акти інвентаризації
3. Текстувальний	Інвентаризаційні описи та акти інвентаризації
4. Аналітично-порівнювальний	Відомості про результати роботи, акти інвентаризації
5. Підсумковий	Відомості про результати інвентаризації, наказ складений керівником про прийняття результатів інвентаризації поточних зобов'язань

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Відповідно під час здійснення інвентаризації розрахунків документальним методом перевірки встановлюється:

- достовірність та правильність розрахунків з банками, контролюючими органами та іншими підприємствами. Також перевірка здійснюється за структурними підрозділами підприємства, які виділені окремим балансом:

- якісна, достовірна перевірка сум заборгованості відповідно нестач та крадіжок.

- достовірна аргументованість сум кредиторської та інших заборгованостей, строк позовної давності яких минув;

- виявлення реальної суми заборгованості працівниками з оплати праці, соціальної виплати громадянам, які визначені законодавством, та безпосередньо безготівкових рахунків за даними виплатами.

Підсумковим етапом інвентаризації поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» є складання акта інвентаризації. При цьому відзначаються найменування рол інвентаризованих рахунків та субрахунків та суми неузгодженої заборгованості та заборгованостей строк позовної давності яких минув. Відповідно, до акта інвентаризації підкріплюється довідка, яка підтверджує кредиторську а бо дебіторську заборгованість, в якій зазначається найменування, місце розташування, суми, дати та підстави, причини, таких кредиторів або дебіторів.

Акт інвентаризації розрахунків для компенсації матеріальних збитків складається з прізвища боржника, дати виникнення, дати судового рішення та суми відшкодування.

Щодо кредиторської заборгованості строк яких минув та планується до списання складається окремий акт інвентаризаційної комісії.

Остання інвентаризація поточних зобов'язань яка проводилась в ПСП «Прогрес» відбувалась в грудні 2021 року. За період інвентаризації не було виявлено розбіжностей. Обробка результатів проведених інвентаризацій полягає в виявленні розходження між поточними зобов'язаннями та даними які представлені в бухгалтерському обліку підприємства.

Таким чином, відсутність аудиторських перевірок на базовому підприємстві значно позначається на його ефективності функціонування. На сьогоднішній день, неможливо здійснити контроль за якістю проведених інвентаризацій та внутрішніх перевірок. Оскільки аудитори повинні простежити хід інвентаризації, здійснити правильність методики, достовірне документальне оформлення, якісне відображення всієї результатів в системі бухгалтерського обліку.

Отже, у ПСП «Прогрес» за досліджуваний період не проводилися аудиторські перевірки за різними підрозділами бухгалтерського обліку.

Періодично здійснюється внутрішній контроль на підприємстві, особливості організації полягають в тому, що цього здійснюють працівники підприємства, але рівень не є достатнім. Щорічно, за місяць до формування річної фінансової звітності підприємства здійснюється інвентаризація поточних зобов'язань, але документальне оформлення здійснюється у довільній формі, це завдає певних незручностей при складанні актів інвентаризації, відображені результатів та рекомендацій щодо облікового супроводження поточних зобов'язань.

Внутрішній контроль кредиторської заборгованості доволі задовільний на досліджуваному підприємстві.

З метою вдосконалення організації внутрішнього контролю в першу чергу, необхідно поліпшити законодавчо-нормативну базу та впровадити використання сучасних інформаційних систем; підвищити кваліфікацію та професійні властивості управлінського та облікового персоналу.

Внутрішній контроль поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» в майбутньому сприятиме більш чіткому документуванню розрахунків, якісному та достовірному відображенні інформації щодо поточних зобов'язань у фінансовій звітності підприємства, своєчасній реєстрації первинного обліку в реєстрах.

Підсумовуючи, варто зазначити, що структура бухгалтерії та бухгалтерського обліку вимагає забезпечення внутрішнього контролю та дозволяє здійснювати контроль та поповнювати інформаційну базу обліку.

РОЗДІЛ 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ І АУДИТУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

3.1 Розробка окремих елементів облікової політики щодо відображення в обліку поточних зобов'язань

Як правило, гнучка система аналізу й оцінки об'єкта управління в загальному та їх окремих підрозділів є невідємним елементом на сучасному підприємстві. Поряд з тим, в обліково-аналітичній практиці використовуються такі фінансово-економічні дані діяльності господарства, що включають певні недоліки і формують неточну інформаційну систему в управлінні. Вслід за цим об'єднання аналітичної та облікової інформації має забезпечити досягнення поставленої мети та їх завдань, що використовуються для різних етапів управління підприємства. Утворення злагодженого механізму згуртованої обліково-аналітичної системи провокує високий рівень розвитку підприємства та управління ним. Тому, облікова політика має певне провідне значення в управлінні підприємства та є головним інструментом даного механізму.

На основі вищезазначеного, можна підтвердити, що облікова політика підприємства містить в собі сукупність прийомів обліково-аналітичних процедур та правил з метою відтворення процедур підприємницької діяльності в ситемі обліку та надає достатню кількість якісної обліково-аналітичної інформації для системи управління.

Найбільш важливим при формуванні облікової політики є правильний добір високоефективних способів та певних процедур для ведення бухгалтерського обліку, які допомагають достовірно відтворювати результати діяльності господарства, їх фінансовий стан з високою якістю обліково-аналітичного забезпечення. Кінцевим продуктом в процесі використання облікової політики

підприємства є утворення та відповідного подання фінансової звітності, що являє основу облікової інформації.

Мета облікової політики полягає не тільки в формуванні звітності, а й утворенні абсолютно достовірної облікової інформації з ціллю прийняття результативних управлінських рішень.

Утворення облікової політики на підприємстві зводиться до виконання основного його завдання, а саме спричинити високий рівень результативності управлінських рішень. Вчені визначають ступінь розвитку підпорядковується облікової політики відносно об'єктів та суб'єктів відповідної системи бухгалтерського обліку. Сутність вищезазначеного зводиться до того, що ефективність облікової політики залежить від керівника підприємства.

Облікова політика встановлює та виконує наступні завдання:

- Зважаючи вплив на суми певних доходів або витрат необхідно чітко формулювати положення для ведення бухгалтерського обліку;
- Повністю задовольняє та відображує господарські операції діяльності підприємства в бухгалтерському обліку;
- Достовірна фінансова звітність формулюється згідно даних аналітично- синтетичного обліку формулює та подає достовірну фінансову звітність;
- Задовольняє систему управління правдивою обліковою інформацією.

В Україні облікова політика має наступні чергові елементи:

1. Теоретична база бухгалтерського обліку оперується загальнонауковими основами бухгалтерського обліку на основі законодавчих актах; включає принципи, які є основою для відображення операцій підприємства.

2. Методика включає в себе суму методів та певних критеріїв для оцінювання, які в свою чергу регламентують облік розрахунків, доходів і витрат, зобов'язань, необоротних активів, основних запасів та ін.

3. Практика – містить неопорядковане ведення обліку на всіх ділянках, за допомогою обробки та реєстрації в первинних документах; згідно діючого Плану рахунків відображує господарські операції; згідно обраної форми обліку здійснює

узагальнення інформації; організовує внутрішній контроль бухгалтерського обліку з іншими службами господарюючого суб'єкта.

Збільшення ефективності діяльності системи управління відбувається за допомогою методології облікової політики її сутності та уточнення складових елементів. В підсумку формується наказ про облікову політику без урахування запитів управлінської системи та охоплює визначення технічних, організаційних, методологічних елементів обліку.

На наш погляд, утворення облікового процесу повинно відбуватися від потреби управління, а в іншому випадку вона не несе значної цінності, а рішення буде неефективним. Точніше, в довгостроковій перспективі не дає нам можливості правильно вирішувати запити управлінської системи.

ПСП «Прогрес» самостійно визначає власну облікову політику відповідно до дотримання законодавства та всіх принципів, які встановлені організацією. Схвалені елементи облікової політики ПСП «Прогрес» складаються з: графіку документообігу первинних документів, наказу про облікову політику, та Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Слід розробити та сформулювати підходи для ведення та якісної організації обліку поточних зобов'язань в наказі про облікову політику для одержання достовірної інформації про діяльність підприємства та їх фінансовий стан.

В ході дослідження облікової політики щодо відображення поточних зобов'язань ПСП «Прогрес», було визначено, що підприємство застосовує нетипові кореспонденції рахунків. Використання типових кореспонденцій виконає функцію вдосконалення обліку поточними зобов'язаннями та надасть можливість оминати багатьох небажаних помилок.

В результаті проведених досліджень, ми підсумували доступні теоретичні підходи що до вибору та формування облікової політики на ПСП «Прогрес». Узагальнюючи, проілюструємо облікову політику ПСП «Прогрес» таблиця. 3.1.

Устрій облікової політики ПСП «Прогрес» включає чотири рівні елементів та розкривається з урахуванням всіх вимог системи управління. Розглянемо структуру наказу про облікову політику.

Дана структура пояснюється тим, що формування облікової політики відбувається за допомогою запитів управлінської системи, таким чином управлінський рівень є первинним. В результаті формування управлінського рівня створюється організаційний, методологічний та технічні рівні. На нашу думку, дана структура облікової політики на підприємстві ПСП «Прогрес» не задовольняє вимоги управління.

Таблиця 3.1 – Формування організації облікової політики підприємства на різних рівнях елементів підприємства

Рівень	Складові частини
Управлінський	Структура фінансових даних
	Структура не фінансових даних
	Структура стратегічних та прогнозних даних
	Контроль ресурсів
	Бюджетування
Технічний	Первинний облік
	Документообіг
Методологічний	Оцінка
	Інвентаризація
	Запаси
	Біологічні активи
	Податковий облік
	Основні засоби
	Інші зобов'язання та активи
	Зобов'язання
	Управлінський облік
	Бухгалтерський облік
	Дебіторська заборгованість
	Нематеріальні активи
	Біологічні активи
Організаційний	Повноваження на підпис документів
	Організація бухгалтерського обліку

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

В сучасному світі більшість підприємств використовує подібну структуру для утворення облікової політики розпочинаючи від організаційних моментів, проводячи відповідність працівників бухгалтерії щодо правильної організації бухгалтерського обліку і завершуючи первинним обліком та визначенням допоміжного забезпечення. Дана структура наказу з організації облікової політики та провокує перевагу для отримання якісної інформації.

Для ПСП «Прогрес» ми розробили вдосконалену структуру організації обліково політики підприємства та узагальнили її (рисунок 3.1).

Рисунок 3.1 - Структура з організації облікової політики ПСП «Прогрес»

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Ми вважаємо, що розроблена структура організації облікової політики для ПСП «Прогрес» підвищить якість облікової інформації з провідною ціллю приймати ефективні управлінські рішення, в свою чергу задовольняє вищий рівень мобілізації системи бухгалтерського обліку. Первинна ланка має зосереджуватись на управлінському рівні, а на основі якої формується методологічний, технічний та організаційні рівні. Одним словом, можна засвідчити, що створення облікової політики на підприємстві підпорядковується системі бухгалтерського обліку, та містить в собі різноманітні методи, принципи та процедури формулювання звітності як завершального результату діяльності підприємства. Головна мета утворення облікової політики на підприємстві є

підвищення існуючої структури управління за допомогою якісної, достовірної обліково-аналітичної інформації.

Узагальнюючи, вищезазначена структура облікової політики включає в себе чотири рівні організації: управлінський рівень – питання системи управління фінансових та нефінансових даних, стратегічних та прогнозних даних, контроль ресурсів та бюджетування; технічний рівень – містить формулювання первинних документів, облікових реєстрів, опрацювання робочих рахунків та робочого плану; методологічний рівень – характеристика методів, форм та способів податкового, управлінського та бухгалтерського обліку; організаційний рівень – заключається та полягає в розподілі обов’язків між робітниками бухгалтерського обліку.

На сьогодні, нормативно-правове регулювання обліку відіграє одну з передових ролей на рівні підприємства та є основною частиною при розробці окремих елементів обліку з метою відображення поточних зобов’язань в системі обліку.

Бухгалтерський облік поточних зобов’язань на підприємстві здійснюється відповідно нормативно-правовому забезпеченні. Правове регулювання облікової політики на підприємстві реалізується згідно: Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положенню (стандарту) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Відповідно, значно обмежений рівень свободи підприємства при створенні облікової політики у вигляді певних методик і облікових процедур. Проте, є можливість застосовувати припустимі альтернативні варіанти для конкретних способів оцінки та калькулювання складу бухгалтерських рахунків та ін.

Нормативно-правові акти облікової політики потребують взаємоузгодження та взаєморегулювання та мають відповідати міжнародним стандартам обліку.

Таким чином, результатом правильної організації облікової політики ПСП «Прогрес» є можливість організувати якісний та ефективний процес облікового

супроводження для системи управління. Застосування вищезазначених рекомендацій дасть змогу поліпшити нормативно-правові засади обікової політики поточних зобов'язань на підприємстві та підвищить ефективність управління.

3.2 Шляхи вдосконалення обліку поточних зобов'язань в ПСП «Прогрес»

Дослідивши сукупність умов за яких відбувається облік поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» ми з'ясували, що організація обліку поточних зобов'язань досліджуваного суб'єкта потребує опрацювання та розробці нових методів та методик для вдосконалення даного обліку.

Доцільність та правильність обліку поточних зобов'язань на підприємстві забезпечує Наказ про облікову політику. Вищезазначений документ є основним для перевірки аудиторів, податкової інспекції та інших відповідних служб з перевірки діяльності підприємства. ПСП «Прогрес» має в своєму арсеналі Наказ про облікову політику підприємства, але він розроблений і підписаний досить давно та має більше формальний характер. На нашу думку, сучасні умови ведення підприємницької діяльності потребують вдосконалення цього наказу та включення додаткового розділу з обліку поточних зобов'язань підприємства.

Відповідно, кожне підприємство повинно самостійно визначати ті розрахунки, які він буде облічувати на існуючих субрахунках, при цьому доцільно враховувати економічну політику підприємства.

Набільший недолік, який ми виявили в ході проведення дослідження є неправильне відображення обліку поточних зобов'язань ПСП «Прогрес». Тому, ми вважаємо, що з метою примноження аналітичної складової обліку поточних зобов'язань на підприємстві доцільно внести зміни до плану рахунків облікового супроводження зобов'язань, капіталу, активів та інших господарських операцій. Таким чином, необхідно внести зміни та корективи до Інструкції для його застосування щодо поточних зобов'язань підприємства.

В таблиці 3.2 ми зобразили діючий план рахунків на базовому підприємстві та запропонували рекомендовані рахунки класу 6.

Таблиця 3.2 – Клас 6. Поточні зобов'язання, діючі та рекомендовані рахунки

Клас 6. Поточні зобов'язання (ативні рахунки)		Клас 6. Поточні зобов'язання (рекомендовані рахунки)	
Код	Назва	Код	Назва
60	Короткострокові позики	60	Короткострокові позики
61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	61	-
63	-	63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками
64	-	64	Розрахунки за податками й платежами
65	Розрахунки за страхуванням	65	Розрахунки за страхуванням
66	Розрахунки за виплатами працівникам	66	Розрахунки за виплатами працівникам
67	-	67	Розрахунки з учасниками
68	Розрахунки за іншими операціями	68	Розрахунки за іншими операціями
69	-	69	Доходи майбутніх періодів

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

На нашу думку, до рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» необхідно додати субрахунки другого порядку:

631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» який включає:

- 6311 «Заборгованість, за якою строк оплати не настав»;
- 6312 «Заборгованість, не сплачена в строк»;
- 6313 «Заборгованість, за якою минув термін позовної давності»;

До рахунка 68 «Розрахунки з іншими кредиторами» ми пропонуємо відкрити наступні субрахунки:

- 680 «Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу»;
- 681 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями»;
- 682 «Внутрішні розрахунки»;
- 683 «Внутрішньогосподарські розрахунки»;
- 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками»;
- 685 «Короткострокові векселі видані»;
- 686 «Розрахунки за іншими операціями»

В результаті проведених досліджень, ми виявили, що при веденні обліку поточних зобов'язань та оформленні первинних документів були допущені неточності, а саме не проставлені реквізити, підписи та ін. Для вдосконалення обліку поточних зобов'язань на підприємстві ми рекомендуємо додатково провести навчання для працівників, які відповідають за оформлення цих документів і довести до відома вимоги щодо їх заповнення та пояснити правила.

З метою покращення обліку поточних зобов'язань в балансі підприємства, а саме посилення його якісної та достовірної інформативності, можливості порівнювання показників, надання можливості користувачам оцінювати реальний стан кредиторської заборгованості та прийняття ефективних рішень для покращення управління підприємства, необхідно внести зміни до статей балансу. А саме до статті «Поточна кредиторська заборгованість» пропонуємо внести зміни, а саме здійснити поділ для дебіторської заборгованості за рядком 1125 «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги». В таблиці 3.3 винесені пропозиції до статей балансу (звіту про фінансовий стан підприємства).

Таблиця 3.3 – Діючі та рекомендовані статті балансу для ПСП «Прогрес»

Активні (діючі) статті балансу ПСП «Прогрес»		Пропозиції для зміни статей балансу ПСП «Прогрес»	
Назва	Код	Назва	Код
Поточна кредиторська заборгованість за:		Поточна кредиторська заборгованість за:	
довгостроковими зобов'язаннями	1610	довгостроковими зобов'язаннями	1610
товари, роботи, послуги	1615	товари, роботи, послуги	1615
-		у тому числі не сплачена в строк	1616
розрахунками з бюджетом	1620	розрахунками з бюджетом	1620
у тому числі з податку на прибуток	1621	у тому числі з податку на прибуток	1621
розрахунками зі страхування	1625	розрахунками зі страхування	1625
розрахунками з оплати праці	1630	розрахунками з оплати праці	1630
-		у тому числі не сплачена в строк	1631

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Для вдосконалення обліку поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» потрібно внести рекомендації до статей балансу, це дасть змогу оцінювати справжнє

становище заборгованості підприємства за будь-який момент. Також, пропонуємо групування існуючої або іншої заборгованості в залежності від часу існування, а саме: до 3 місяців; від 3 до 6 місяців та від 6 до 12 місяців. Вищезазначена класифікація групування заборгованості надасть можливість приймати ефективні управлінські рішення щодо зменшення зобов'язань та боргів підприємства досліджуваного підприємства.

Задля вдосконалення обліку кредиторської заборгованості) ПСП «Прогрес» та оптимізації ефективності їх управління необхідно виконати наступні дії:

1. Ввести до системи управління підприємства служби контролінгу поточними зобов'язаннями. Процес контролінгу потрібно виконувати дотримуючись схемі зображених на рисунок 3.2.

Даний процес контролінгу проявляє собою синтез ревізій та проведення планування. Дія відбувається при формуванні координації планів та при їх організаційному втіленні, концентрує та координує інформаційні потоки та є основою для пропозицій на подальші цілі підприємства.

Здебільшого контролінг досліджує минуле але орієнтований на майбутнє. Даний напрямок зможе значно оптимізує процес управління кредиторської заборгованості та обліку поточних зобов'язань та орієнтований на економічну ефективність підприємства.

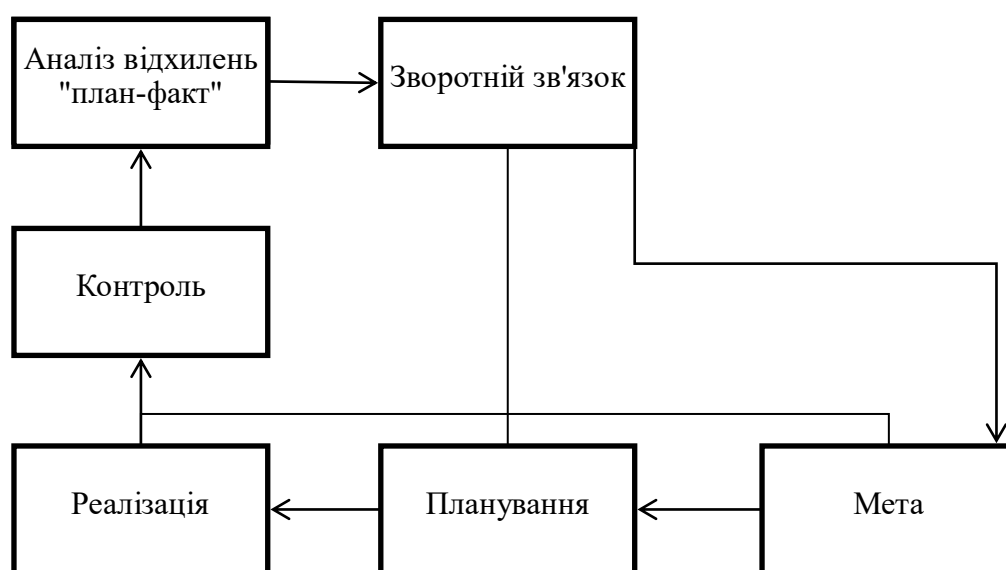

Рисунок 3.2. Процес контролінгу для ПСП «Прогрес»

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

2. Проводити мотивацію персоналу шляхом преміювання. Необхідно розробити положення для покращення умов постачання послуг та преміювання співробітників. В такому випадку персонал компанії буде контролювати процеси кредиторської заборгованості та дотримуватись термінів зобов'язань такого рівня.

3. Спеціалізація. Основа для лідируючих позицій ринку є вузька спеціалізація підприємства. За таких умов підвищується продуктивність праці, зменшується витрати виробництва, знижується собівартість, в свою чергу визначає оптимізацію кредиторської заборгованості підприємства.

Ще однією невирішеною проблемою обліку поточних зобов'язань на підприємстві є несвоєчасне надходження первинних документів. Основною причиною цього є недосконале розроблення графіку документообігу на підприємстві.

Для вирішення проблеми, необхідно визначити працівників, які будуть відповідати за їх заповнення та прийняття будь-яких рішень щодо їх змін, в тому числі, необхідно встановити порядок руху та створення даних графіків.

Ми вважаємо, що саме створення графіку документообігу первинних документів та дотримання вищезазначених вимог і правил надасть змогу уникнути типових помилок та впровадить своєчасну передачу цих документів, що в свою чергу забезпечить швидку та ефективну роботу з обліку поточних зобов'язань на підприємстві.

В цілому для вдосконалення обліку поточних зобов'язань та прискорення обробки інформації ПСП «Прогрес» ми пропонуємо здійснити повний перехід на автоматизовану структуру обліку.

На сьогодні, автоматизація на базовому підприємстві застосована на половину. ПСП «Прогрес» використовує придбану програму «1С: Бухгалтерія», але деякі ділянки обліку, де оборот та рух документів не високий, облік проводить із застосуванням реєстрів та журнально-ордерної системи, а потім, сам журнал формується в діючій програмі. Ми вважаємо, що повний перехід на автоматизовану систему обліку спростить роботу бухгалтерів, прискорить їх роботу та збільшить достовірність відображення інформації.

Рекомендуємо здійснити перехід на новий програмний продукт "BAS Бухгалтерія". Вищезазначений продукт необхідний для повної автоматизації як бухгалтерського так і податкового обліку на підприємстві. "BAS Бухгалтерія" здійснює облік згідно чинного законодавства України. За допомогою неї можна вирішувати багато завдань, в тому числі проводити виписку первинних документів, здійснювати облік продажів та ін. План рахунків, який включений до складу продукту "BAS Бухгалтерія" повністю відповідає Наказу Міністерства Фінансів України "Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку і Інструкції про його використання" від 30 листопада 1999 р. № 291. Також згідно вимогам законодавства здійснюється організація валютного, аналітичного, кількісного обліку на рахунках та складу рахунків. Відповідно, користувачі можуть створювати необхідні додаткові субрахунки та розрізи аналітичного обліку.

Призначення бухгалтерської програми значно полегшить роботу бухгалтерів та позбавить одноманітної роботи, що зведе всі помилки до мінімуму. Ефективність обліку поточних зобов'язань буде вища при застосуванні сучасних інформаційних технологій та систем.

Отже, аналіз характеристики обліку поточних зобов'язань показав, що на підприємстві існує ряд недоліків в методиці обліку зобов'язань. Надані зміни, які ми відобразили в даному підрозділі щодо плану рахунку поточних зобов'язань посилять аналітичну складову цих даних.

Запропоновані зміни щодо статей балансу підприємства посилять аналітичну цінність балансу, його інформативність, посилення порівняння показників та надасть можливість користувачам оцінити поточне становище заборгованостей підприємства та вчасно прийняти рішення для зміни управління обліку.

Таким чином, застосування запропонованих шляхів вдосконалення обліку поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» дасть змогу значно підвищити облік зобов'язань, покращити їх оперативність за умов діючої системи.

3.3 Шляхи вдосконалення аудиту операцій підприємства щодо поточних зобов'язань

Проведення аудиторської перевірки на підприємстві регламентується Законом України “Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність”. Відповідно загальних вимог здійснюється аудит поточних зобов'язань на підприємстві, вище зазначені вимоги наводяться в міжнародних стандартах аудиту, оскільки не існує своєрідного стандарту, який би регулював аудит зобов'язань.

В процесі пізнання явищ, що на базовому підприємстві за останні 5 років не проводився аудит за різними підрозділами бухгалтерського обліку. Провідною складовою цих перевірок є проведення аналізу достовірності відображення поточних зобов'язань підприємства з ціллю прийняття ефективних, раціональних управлінських рішень, результатом яких є отримання максимального прибутку підприємства.

Проаналізувавши літературні джерела з питань аудиту поточних зобов'язань на підприємстві, ми визначили, що існують певні алгоритми аудиту поточних зобов'язань, слідучи яким значно покращиться процес аудиту на підприємстві. На рисунки 3.3 ми зобразили комплексний алгоритм аудиту поточних зобов'язань підприємства.

Додержання вищезазначеної методики санкціонують роботу аудиторів у процесі проведення аудиту поточних зобов'язань. Надалі необхідно зосередити увагу на застосовуванні передових методик розвинутих країн за сферою проведення аудиту поточних зобов'язань підприємств.

Щодо внутрішнього контролю, що проводився на ПСП «Прогрес», то він був не на високому рівні, оскільки здійснювався працівниками бухгалтерії та інвентаризаційною комісією, в свою чергу така перевірка не передбачала використання та втілення процедур аналізу.

Рисунок 3.3. Алгоритм методики аудиту поточних зобов'язань підприємства

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

На нашу думку, одне із важливих завдань аудиту поточних зобов'язань є пошук шляхів для покращення внутрішнього контролю на базовому підприємстві. При проведенні внутрішнього контролю на досліджуваному підприємстві застосовувалися різні методи та прийоми щодо перевірки як документального так і фактичного контролю поточних зобов'язань.

Ми пропонуємо застосовувати найбільш поширений метод внутрішнього контролю, який, вважаємо, є досить ефективним для діяльності підприємства. Цей метод полягає в проведенні внутрішніх ревізій господарюючого суб'єкта, тобто віполягає в контролі за господарською діяльністю, його окремих підрозділів за певний термін, мета якого встановити законність, правомірність, доцільність та ефективність проведених операцій, правильне та достовірне відображення в

звітності. Право проводити внутрішню ревізію надається тимчасовій або постійно діючій ревізійній комісії підприємства, її склад затверджується наказом керівника.

Ще одним дієвим методом щодо внутрішнього контролю поточних зобов'язань підприємства є контроль, який здійснюється внутрішніми аудиторами. Відповідно для виконання цього методу, необхідно створити окремий відповідний відділ для проведення внутрішнього контролю базового підприємства на якому проведено дослідження. На нашу думку, на ПСП «Прогрес» недоцільно створювати такий відділ, оскільки це вимагає окремого фінансування з боку власника. Більш доцільно сформулювати програму організації обліку та контролю поточних зобов'язань підприємства.

З метою вдосконалення аудиту поточних зобов'язань та визначення особливостей формування внутрішнього контролю на ПСП «Прогрес» ми склали тест контролю базового підприємства (таблиця. 3.4).

Відповідно запропонований тест внутрішнього контролю досліджуваного підприємства дасть нам відповіді на запропоновані питання, оцінивши їх зможемо зробити висновки про організацію внутрішнього контролю. Тому для отримання попередньої інформації про стан внутрішнього контролю поточних зобов'язань ми пропонуємо затвердити вищезазначену анкету для тестування внутрішнього контролю для ПСП «Прогрес». Таким чином за умови відсутності аудиторських перевірок, підприємство може використовувати Тести внутрішнього контролю для визначення основних питань обліку.

Внутрішній контроль поточних зобов'язань базового підприємства буде найбільш дієвим за умови систематичного проведення, оперативний контроль необхідно проводити щодо даних первинних документів, реєстрів аналітичного обліку та звітності підприємства.

На досліджуваному підприємстві проводиться щорічна інвентаризація поточних зобов'язань, безпосередньо, перед формуванням річної звітності, але питання з її проведення не відображаються у Наказі про облікову політику, також не сформовано внутрішні регламенти та плану проведення інвентаризації поточних зобов'язань.

Таблиця 3.4 - Тест внутрішнього контролю ПСП «Прогрес»

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			Примітки
		Так	Ні	Інф. відсутня	
1	2	3	4	5	6
1.	Чи є на досліджуваному підприємстві служба яка відповідає за внутрішній контроль	+			
2.	Якщо так, то кому з зазначених підпорядковується дана служба: - головному бухгалтеру; - раді директорів; - керівництву; - інше			+	
3.	Ким здійснюється розробка політики внутрішнього контролю?				Директор
4.	Чи практикують на підприємстві такий метод, як взаємозамінність			+	
5.	Чи часто працівники проходять підвищення кваліфікації за фахом?			+	
6.	Зазначте, за якими вимогами обирають фахівців внутрішнього контролю			+	
7.	Які форми внутрішнього контролю використовує підприємство - типові форми документів; - розроблені самостійно; - інші (вказіть)	+			
8.	Чи перевіряється службою внутрішнього контролю фінансова звітність перед затвердженням керівництва?	+			
9.	З якою періодичністю надаються звіти служби внутрішнього контролю керівництву та чи надаються взагалі?	+			1 раз на місяць
10.	Чи перевіряє ревізійна комісія систему обліку та фінансову звітність, якщо так, то яка періодичність?	+			1 раз на 3 місяця
11.	Чи відбувається затвердження звітності на річних та загальних зборах акціонерів (засновників)	+			Копія протоколу

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

В ході дослідження, ми вияснили, що результати проведених інвентаризацій оформлюються на документах довільної форми. Тому для вдосконалення аудиту поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» ми пропонуємо використовувати стандартні форми Інвентаризаційних описів та Порівняльних відомостей, які вже містять всі необхідні реквізити.

Впровадження оптимізації завдяки інформаційних технологій бухгалтерського обліку через поточних зобов'язань сприяє певній зміні аудиторської перевірки, їх процедур перевірки за контекстом збору та обробки інформації.

Важливим етапом для вдосконалення аудиту поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» є застосування автоматизованого аудиту. Комп'ютерний аудит поточних зобов'язань полягає вперевірці автоматизованої системи обліку поточних зобов'язань за контекстом правильності функціонування інформаційної системи (рисунок 3.4).

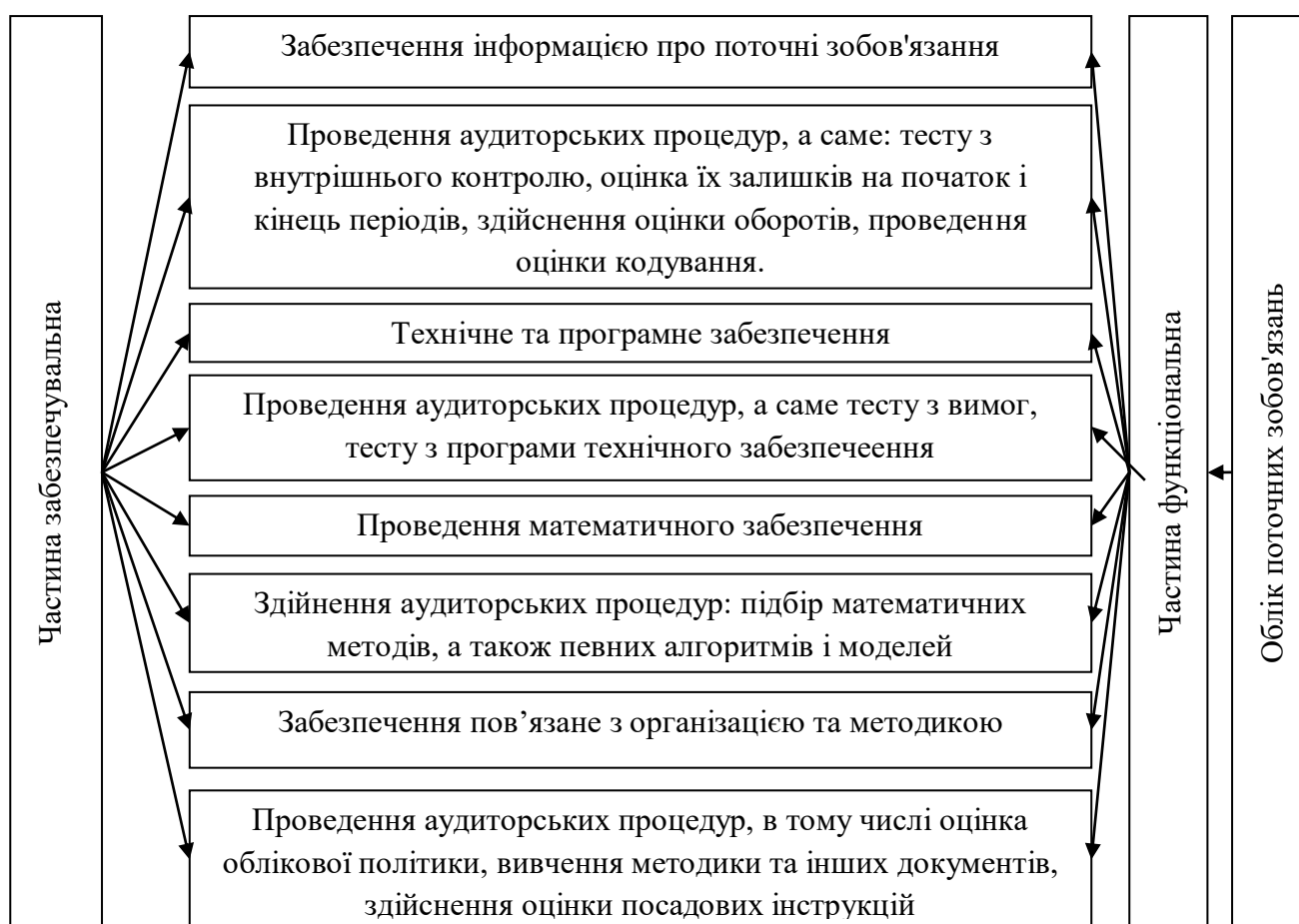

Рисунок 3.4 –Способи дій комп'ютерного аудиту поточних зобов'язань на підприємстві

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Автоматизований аудит поточних зобов'язань цілеспрямований на проведення одночасного контролю бухгалтерських даних та забезпеченням інформації. У такому разі, на практиці автоматизованого аудиту доцільно

застосовувати одночасну обробку облікових даних та одночасне ведення бухгалтерського обліку (рисунок 3.5).

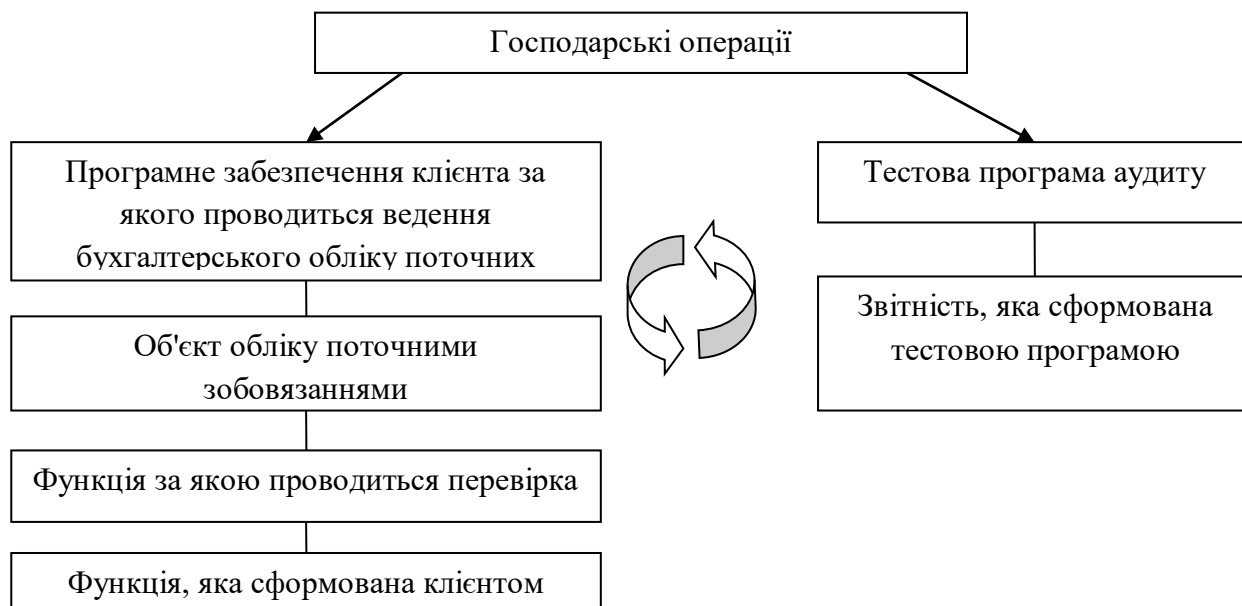

Рисунок 3.5 – Синхронна обробка облікових даних під час аудиту поточних зобов'язань

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Основна перевага автоматизованого аудиту поточних зобов'язань полягає в тому, що можна здійснювати одночасну ревізію даних обліку за програмним забезпеченням, при цьому не порушувати процес бухгалтерського обліку підприємства.

Будь-який аудит зобов'язань на підприємстві здійснюється за певної послідовності та включає різні стадії етапів перевірки, а саме:

- перший етап – підготовчий;
- другий етап – укладання договору про здійснення аудиту;
- третій етап – планування, тобто проведення вивчення системи внутрішнього контролю досліджуваного підприємства, розробка стратегій та плану аудиту;
- четвертий етап полягає в проведенні аудиторської перевірки, тобто здійснення аудиту, його оцінки, підтвердження залишків на рахунків, впровадження заключних процедур;

- п'ятий етап – завершальний, на цьому етапі відбувається підготовка аудиторського висновку та його підписання.

Порядок здійснення аудиторських порядкі щодо поточних зобов'язань визначається відповідно Міжнародних стандартів аудиту, а також в цілому залежить від специфіки діяльності підприємства та організації бухгалтерського обліку.

Комп'ютерний аудит поточних зобов'язань допомагає здійснювати роботу на випередження порушень, завчасне визначення помилок, зниження певного ризику негативного результату аудиторських перевірок. Автоматизований аудит не має обмежень згідно строків та об'ємів перевірки, він є регулюючою функцією.

Отже, на нашу думку, теперішні умови існування потребують привернення максимальної уваги щодо аудиту поточних зобов'язань підприємства. Такий контроль передбачає проведення якісних інвентаризацій та внутрішнього контролю з обліку. Визначено, внутрішній контроль обліку поточних зобов'язань підприємства повинен базуватися на проведенні тестування становища внутрішнього контролю.

Вдосконалення аудиту поточних зобов'язань підприємства полягає в оптимізації аудиту, що є актуальним завданням для проведення аудиту. Комп'ютерний аудит поточних зобов'язань надає використання ефективних сучасних методів аналізу, зменшує витрати часу, покращує якість контролю, повністю усуває недоліки внутрішнього контролю. В свою чергу автоматизований аудит надає можливість здійснювати оцінку великих масивів фінансових даних в електронному вигляді за певними програмними засобами, перевіряє алгоритм облікових систем та вирішує питання інформаційної безпеки

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційні роботі узагальнені теоретико-методологічні та практичні аспекти облікового супроводження та аудиту поточних зобов'язань сільськогосподарського підприємства, розроблені науково-обґрунтовані рекомендації з удосконалення методики та організації обліку та аудиту поточних зобов'язань ПСП «Прогрес».

За результатами проведених досліджень сформульовано наступні висновки:

1. Встановлено, що поточні зобов'язання відіграють ключову роль в прогресивному прийнятті рішень та формуванні стратегії розвитку підприємства в майбутньому. При створенні раціональної організації обліку поточних зобов'язань, слід враховувати показники які впливають на ліквідність підприємства, кредитоспроможність та стійкість. Правильна організація обліку поточних зобов'язань сприяє поліпшенню фінансового стану підприємства та формує надійну репутацію підприємства.

2. Нормативно-правове регулювання поточних зобов'язань здійснюється згідно Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», Господарським та цивільним кодексом, МСФЗ 13 «Подання поточних активів та поточних зобов'язань».

3. Нами було проаналізовано стан фінансового стану приватного сільськогосподарського підприємства «Прогрес» за останні три роки на основі звіту про фінансові результати. Підприємство протягом останніх трьох років мало чистий прибуток, незважаючи на те, що зростала собівартість, і, у 2021 році. А у 2021 році чистий прибуток виріс на 230 % і досяг 25027 тис. грн. Оборотні активи складають найбільшу частку у загальній величині активів – в середньому 67,2 %, найбільшу частку у загальній величині активів вони досягли в 2020 році.

4. Виявили, що на досліджуваному підприємстві періодично здійснюється внутрішній контроль, його здійснюють працівники підприємства, але рівень не є достатнім. Щорічно, за місяць до формування річної фінансової звітності підприємства здійснюється інвентаризація поточних зобов'язань, але

документальне оформлення здійснюється у довільній формі, це завдає певних незручностей при складанні актів інвентаризації, відображені результатів та рекомендацій щодо облікового супроводження поточних зобов'язань. Внутрішній контроль кредиторської заборгованості доволі задовільний на досліджуваному підприємстві

5. З метою підвищення якості облікової інформації на досліджуваному підприємстві щодо поточних зобов'язань, розроблено окремі елементи облікової політики щодо відображення в обліку та структуру організації облікової політики. Узагальнюючи, структура включає 4 рівні: управлінський рівень – питання системи управління фінансових та нефінансових даних, стратегічних та прогнозних даних, контроль ресурсів та бюджетування; технічний рівень – містить формулювання первинних документів, облікових реєстрів, опрацювання робочих рахунків та робочого плану; методологічний рівень – характеристика методів, форм та способів управлінського, бухгалтерського та податкового обліку; організаційний рівень – поділ певних обов'язків між працівниками бухгалтерського обліку.

6. Для вдосконалення обліку поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» ми розробили рекомендації до статей балансу. Запропоновані зміни щодо статей балансу підприємства посилять аналітичну цінність, його інформативність, посилять порівняння показників та надасть можливість користувачам оцінити реальний стан заборгованості підприємства та вчасно прийняти рішення для зміни управління обліку. У свою чергу, ми рекомендуємо додатково провести навчання для працівників, які відповідають за оформлення цих документів і довести до відома вимоги щодо їх заповнення та пояснити правила.

7. Ми вважаємо, що необхідно здійснити повний перехід на автоматизовану систему обліку, яка спростить роботу бухгалтерів, прискорить їх роботу та збільшить достовірність відображення інформації. ПСП «Прогрес» використовує придбану програму «1С: Бухгалтерія», рекомендуємо здійснити перехід на новий програмний продукт "BAS Бухгалтерія". Призначення бухгалтерської програми значно полегшить роботу бухгалтерів та позбавить одноманітної роботи, що зведе

всі помилки до мінімуму. Ефективність обліку поточних зобов'язань буде вища при застосуванні сучасних інформаційних технологій та систем.

8. З метою вдосконалення аудиту поточних зобов'язань та визначення особливостей формування внутрішнього контролю на ПСП «Прогрес» ми склали тест контролю базового підприємства. Важливим етапом для вдосконалення аудиту поточних зобов'язань ПСП «Прогрес» є застосування автоматизованого аудиту. Комп'ютерний аудит поточних зобов'язань полягає в перевірці автоматизованої системи обліку поточних зобов'язань за контекстом правильності функціонування інформаційної системи. Комп'ютерний аудит поточних зобов'язань допомагає здійснювати роботу на випередження порушень, завчасне визначення помилок, зниження певного ризику негативного результату аудиторських перевірок. Автоматизований аудит не має обмежень згідно строків та об'ємів перевірки, він є регулюючою функцією.

Отже, завдання які були поставлені в кваліфікаційній роботі були вирішені, мета що полягала в інформаційному представлення методики обліку зобов'язань та організаційних положень бухгалтерського обліку, ґрунтовій оцінці поточних зобов'язань сільськогосподарського підприємства, розробці та представлення шляхів вдосконалення обліку поточних зобов'язань, розробці шляхів вдосконалення аудиту операцій підприємства щодо поточних зобов'язань була досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батрак М. В. Первинне відображення поточних зобов'язань: *Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси*. 2013. Вип. 10(3). С. 35-40.
2. Белова І. М. Завдання та принципи побудови обліку розрахунків з покупцями і замовниками. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 3(28). С. 217–220.
3. Бержанір І.А., Бержанір А.Л., Ящук Т.А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2020. № 2 (19). С. 240–244
4. Бержанір І. А. Напрями удосконалення обліку розрахунків з контрагентами. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: Інформаційно-аналітичне агентство, 2019. С. 25–27.
5. Бержанір І. А., Бержанір А. Л., Ящук Т. А. Економічна сутність зобов'язань і розрахунків підприємства. *Приазовський економічний вісник*. Вип. № 2 (19). 2020. С. 240–244.
6. Білоусова О. С. Засади управління дебіторсько-кредиторською заборгованістю суб'єктів господарювання на рівні держави і підприємств. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2017. Т. 22, Вип. 4. С. 93-97.
7. Боденчук Л. Б., С. М. Кулікова. Управління та аналіз кредиторської заборгованості в умовах пандемії. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2020. №4 (70). С. 30-35.
8. Бондаренко О. М., Масюк І. І. Методика проведення аудиту. Формування та списання дебіторської та кредиторської заборгованості. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 7.С. 10-13.
9. Бутинець Т.А. Внутрішній контроль суть і зміст. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Серія «Економічні науки»*. 2010. № 2(44). С. 31-42.

10. Владімірська М. Які накази потрібні для проведення інвентаризації. Складаємо накази підприємства: рекомендації та зразки: практичне керівництво «Бібліотека баланс». 2015. № 18. С. 56-60.
11. Горбунова А. В., Дойнов Р. С. Удосконалення управління рухом дебіторської й кредиторської заборгованості як інструмент формування джерел фінансування оборотних активів. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 40. С. 88-92.
12. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 20.01.2023).
13. Демченко Я.М. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз*. 2014. Вип. 1. С. 96-108.
14. Дорош Н.І. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2015. Вип. 1. С. 93–97.
15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99р. № 291 // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». 2016. № 2. С. 25 – 101.
16. Камінський С. І. Визначення поняття «фінансовий цикл». *Молодий вчений*. 2015. № 2(6). С. 1096-1099.
17. Кесарчук Г. С. Удосконалення організації обліку поточних зобов'язань підприємства: *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2014. Вип. 11(2). С. 143-153.
18. Кирильєва Л. О., Шеховцова Д. Д. Сучасна концепція регуляторів з організації бухгалтерського обліку. *Бізнес-Інформ*. 2019. № 3. С. 270-275.
19. Коблянська І. О., Коблянська Г. Ю., Гребенчук Ж. В. Методика обліку і аудиту розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. *Modern economics*. 2017. № 3. С. 78–87.

20. Коновалова К. Т., Макарова А. С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 181-184.
21. Кривцова Т. О. Удосконалення аудиту зобов'язань підприємств. *Бізнес Інформ*. 2019. №6. С. 201–209.
22. Кругляк І. О. Суть поточних зобов'язань підприємства в ринкових умовах господарювання. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. Вип. 44. С. 228–235.
23. Ларсон Керміт Д., Уайльд Джон Дж., Чіапетта Бар. Основні принципи бухгалтерського обліку. У 2 т.; пер. з англ., за наук. ред. Г. В. Григораш, Т. В. Герасимової. Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2007. 1336 с.
24. Литвиненко Н.О. Аналітичний облік внутрішніх розрахунків: Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.2. С. 277 284
25. Машталяр Г. П. Шляхи удосконалення аудиту кредиторської заборгованості. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2010. Вип. 1. С. 322-326.
26. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення 01.10.2022).
27. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 13 «Подання поточних активів та зобов'язань» URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_046#Text (дата звернення 01.10.2022).
28. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи»: URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text (дата звернення 01.10.2022).
29. Назарова І. Я. Аналіз методів оцінки активів, зобов'язань та капіталу при реорганізації підприємств: *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. 2013. Том 14. – № 2. – С. 214-220.

30. Омецінська І. Я. Порядок розкриття інформації про зобов'язання у балансі: *Економічний аналіз*. 2013. Т. 14(2). С. 221-226.
31. Орлов І.В. Генезис поняття «зобов'язання» в юридичному та економічному напрямках бухгалтерського обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. Міжнародний збірник наукових праць. - 2010. - Випуск 1(16). – С. 170-177.
32. Островерха Р.Е. Організація бухгалтерського обліку: Навч. посіб. 2-ге вид.перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2012. 568 с.
33. Петренко В. С., Квасова О. П. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства. *International scientific journal*. 2015. № 8. С. 139-142.
34. Пилипенко О., Іванченко О. Методика аналізу та шляхи поліпшення фінансового стану підприємства. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління*. 2015. Вип. 34. С. 480-487.
35. Податковий кодекс України: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. Дата оновлення 21.11.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення 15.09.2022)
36. Подоля Г. В. Облік поточних зобов'язань підприємства: сучасний стан та напрямки удосконалення: *Молодий вчений*. 2014. № 5(1). С. 175-177.
37. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 28.01.2023).
38. Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Національного банку України від 21.01.2004 № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04#Text> (дата звернення 03.02.2023).
39. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 №433.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення 28.01.2023).

40. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення 23.01.2023).

41. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України № 20 від 31.01.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 20.01.2023).

42. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій СГД і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1591. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення 15.11.2022).

43. Самохвал Н. П. Місце поточних зобов'язань в системі бухгалтерського обліку підприємства. *Економіка та держава*. 2011. № 9. С. 53-57

44. Сафарова А. Методика аудиту поточних зобов'язань: *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. № 1. С. 59-64.

45. Ступницька Т. М., Маркова Т. Д., Бамбуляк І. М., Кулік Н. М. Кредиторська заборгованість підприємства: оцінка та механізми. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Т. 10, Вип. 4. С. 66-78.

46. Тебенко Ю.М. Класифікація поточних зобов'язань для цілей обліку об'єктів господарювання. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації* : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет- конференції (м. Суми, 22 листопада 2022 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2022. 145-148 с.

47. Тебенко Ю.М. Класифікація поточних зобов'язань для цілей обліку об'єктів господарювання. *Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах*

інституційних змін: Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 27 жовтня 2022 р. Полтава, 2022. 734-737 с.

48. Хохлов М. П., Корнієнко О. С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2017. Вип. 10. С. 402–407.

49. Цивільний кодекс України від 16.01.03р. № 435-IV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T030435> (дата звернення 15.09.2022).

50. Чернікова І. Б. Теоретичні основи обліку поточних зобов'язань у системі управління. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2018. Вип. 2. С. 41-51.

51. Якимова Л. П., Мацкуляк К. І. Аналітичне забезпечення управління розрахунками з контрагентами в контексті забезпечення платоспроможності підприємства. *Проблеми економіки*. 2018. № 2. С. 396-402.

52. Fridson M., Alvarez F. Financial statement analysis: a practitioner's guide : teach. tool. 3d edition. John Wiley & Sons, Inc. 2002. 396 p.

53. Lebedyk H. Features of accounting liability of enterprises of Ukraine. 2018. 88-94 p.

54. Richard. E., Fundamental concepts in liability valuation and reporting'Corporate Financial Reporting: Text and Cases, Irwin McGraw-Hill, Boston, USA. 2008. 345 p.

ДОДАТКИ

